

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

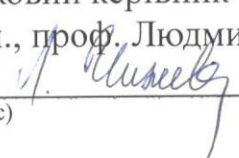
Наталія Олександрівна Андрущенко

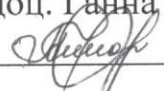
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

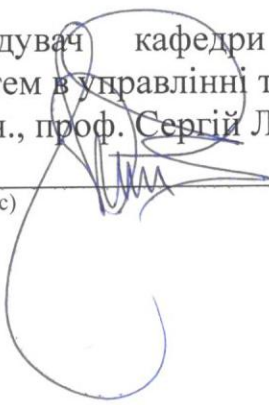
на тему

«Бухгалтерський інжиніринг»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник
д.е.н., проф. Людмила ЧИЖЕВСЬКА

(підпис)

Рецензент
к.е.н., доц. Ганна ХОМЕНКО

(підпис)

Завідувач кафедри інформаційних
систем в управлінні та обліку
д.е.н., проф. Сергій ЛЕГЕНЧУК

(підпис)

Житомир
2025 р.

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 СТРАТЕГІЧНО ОРІЄНТОВАНА СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНЖИНІРИНГУ	8
1.1 Огляд традиційної системи бухгалтерського обліку і доцільність інтеграції в стратегічно орієнтовану систему бухгалтерського обліку	8
1.2. Міжнародний досвід застосування стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку	13
1.3. Доцільність бухгалтерського інжинірингу в системі обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю підприємства	19
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЄКТУВАННІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ.	25
2.1. Застосування бухгалтерського інжинірингу у формуванні облікової політики підприємства	25
2.2 Методи бухгалтерського інжинірингу при оптимізації інформаційної інфраструктури обліку	27
2.3 Особливості застосування бухгалтерського інжинірингу в цифрових інформаційних системах	32
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ІНЖИНІРИНГУ У ФОРМУВАННІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	52
3.1. Загальна характеристика підприємства – об’єкта дослідження ТОВ «ФІРМА «ПОСАД»	52

3.2. Аналіз діючої облікової політики підприємства ТОВ «ФІРМА «ПОСАД» та її відповідності сучасним вимогам	54
3.3. Розробка варіантів облікової політики ТОВ «ФІРМА «ПОСАД» з використанням інструментів бухгалтерського інжинірингу	62
3.3.1 Моделювання облікових процесів	62
3.3.2 Оптимізація облікових рішень у формуванні облікової політики підприємства	69
3.3.3 Впровадження елементів управлінського та податкового інжинірингу	71
3.4. Оцінка впливу запропонованих змін на фінансову звітність і результативність діяльності підприємства ТОВ «ФІРМА «ПОСАД»	75
Висновки до розділу 3	87
РОЗДІЛ 4 КОДЕКС ЕТИКИ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ	89
4.1 Формування кодексу етики бухгалтера	89
4.2 Фундаментальні принципи	101
4.3 Концептуальний підхід до дотримання основних принципів етики	104
Висновки до розділу 4	109
ВИСНОВКИ	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	114
ДОДАТКИ	122
Додаток А	122
Додаток Б	123
Додаток В	124

ВСТУП

Актуальність теми дослідження бухгалтерського інжинірингу сьогодні обумовлена факторами, які пов'язані з цифровою трансформацією бізнесу, зміною регуляторного середовища та підвищенням вимог до прозорості й ефективності управління фінансами. Бухгалтерський інжиніринг дозволяє оптимізувати потоки даних і побудувати гнучкі системи обліку.

Цифрова трансформація та автоматизація облікових процесів потребує переосмислення традиційних методів обліку й розроблення нових моделей організації облікової інформації. Гармонізація обліку з міжнародними нормами потребує структурних змін у системах бухгалтерського обліку, їх налаштування під нові правила та інтеграцію з глобальними інформаційними платформами. Оскільки ці зміни можуть впливати на стратегію, операційну діяльність та фінансові показники компанії, наявність адаптивної, швидкої та точної інформації є критично важливою для прийняття ефективних рішень.

Тому інформаційна система повинна бути гнучкою, здатною швидко реагувати на зміни в економічному середовищі, технологіях та конкурентних умовах. Точність і своєчасність інформації відіграють важливу роль у стратегічному та оперативному управлінні.

Тему бухгалтерського інжинірингу як об'єкту цифрової економіки вивчали як українські, так і зарубіжні науковці. В основу нашого дослідження лягли роботи, Бруханського Р. Ф., Жука В.М., Нагірської К. В., Пушкаря М.С., Кащенко Н. Б., Оксамитної Л., Шкромиди В. В., Білоуса О.С., Кононенка Л.В., Панасюка В.М., Пілевича Д.С, Пуцентейла П.Р., Хендріксена Е., Бхімані А., Діксона Р., Райана Б.

Наукові дослідження бухгалтерського інжинірингу дозволяють отримати сучасні функціонуючі інформаційно-облікові системи з метою підвищення якості, швидкості та автоматизації систем фінансового обліку, допомагають покращити управління операціями та бізнес-процесами при прийнятті рішень в управлінні та оцінюванні ризиків для підприємства.

Забезпечення ефективного функціонування інформаційних системи є важливим фактором у підтримці стабільності та розвитку підприємства, особливо в умовах глобалізації та постійної цифрової трансформації.

Мета – Проаналізувати систему бухгалтерського обліку, та вирішити певні теоретичні питання пов’язані з проблематикою дослідження бухгалтерського інжинірингу та невідповідністю до сучасних вимог управління економікою. Обґрунтувати доцільності впровадження нових технологій бухгалтерського інжинірингу як елементу облікової політики в системі управління економічною активністю підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД». Узагальнити результати дослідження бухгалтерського інжинірингу та розробити рекомендації щодо їх використання.

Об’єктом дослідження є впровадження ефективного бухгалтерського інжинірингу в інформаційну систему підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД» для забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах господарювання.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні основи, методичні положення та доцільність практичного використання бухгалтерського інжинірингу в системі бухгалтерського обліку.

Методика дослідження. Теоретичну складову дослідження сформовано на базі системного підходу до аналізу економічних процесів та комплексу загальнонаукових методів пізнання. Зокрема, застосовано методи спостереження, абстрактно-логічного мислення, узагальнення, моделювання, а також прийоми встановлення причинно-наслідкових залежностей.

У ході роботи використано монографічний метод для опрацювання концептуальних засад досліджуваного явища; метод порівняння — для визначення подібностей і відмінностей у характеристиках об’єкта; аналіз і синтез — для виокремлення ключових ознак та проблем, пов’язаних із використанням бухгалтерського інжинірингу в теорії та практиці обліку. Крім того, застосовано метод групування з метою систематизації типових підходів до впровадження інжинірингових рішень в обліковій системі.

Наукова новизна. Наукова новизна одержаних результатів виконання кваліфікаційного дослідження полягає у розвитку теоретичних і методичних положень стосовно бухгалтерського інжинірингу як елементу сучасної цифрової економіки та перспективи його подальшого удосконалення.

Наукова новизна отриманих результатів набула подальшого розвитку в наступних положеннях, висновках та пропозиціях:

- обґрунтовано необхідність та актуальність вивчення бухгалтерського інжинірингу та його трансформацію в умовах цифровізації;
- визначено шляхи впровадження бухгалтерського інжинірингу в облікову політику підприємств;
- удосконалено положення щодо особливостей організації бухгалтерського інжинірингу в сучасному бізнесі;
- уточнено положення щодо економічного ефекту впровадження бухгалтерського інжинірингу у діяльність підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД»;
- розглянуто проблеми впровадження бухгалтерського інжинірингу в облікову політику підприємств.

Практичне значення отриманих результатів. Практична цінність проведеного дослідження полягає в тому, що запропоновані у кваліфікаційній роботі підходи до бухгалтерського інжинірингу як складової сучасної цифрової економіки можуть бути застосовані у таких напрямках:

- науково-дослідницька діяльність – під час подальших наукових розробок, присвячених проблематиці бухгалтерського інжинірингу та його розвитку в умовах цифровізації;
- освітній процес – у викладанні економічних дисциплін у закладах вищої освіти, зокрема для оновлення змісту навчальних програм і практичних занять;
- практична діяльність суб'єктів господарювання – при впровадженні сучасних методів бухгалтерського інжинірингу на підприємствах, в установах і організаціях з метою підвищення ефективності управління в умовах цифрової економіки.

Практична реалізація розроблених пропозицій спроможна забезпечити ефективне функціонування інформаційної системи підприємства, підтримку та стабільність його розвитку, особливо в умовах глобалізації та технологічних змін.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення кваліфікаційної роботи апробовано на Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки, що проводилася 12–17 травня 2025 року на базі Державного університету «Житомирська політехніка».

За результатами участі в конференції опубліковані тези доповідей.

РОЗДІЛ 1

СТРАТЕГІЧНО ОРІЄНТОВАНА СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНЖИНІРИНГУ

1.1. Огляд традиційної системи бухгалтерського обліку і доцільність інтеграції в стратегічно орієнтовану систему бухгалтерського обліку

В умовах сучасної економіки відбуваються зміни в технологіях, конкурентному середовищі та економічних умовах підприємств та вимагають нових підходів до управління підприємством. Системи бухгалтерського обліку потребують постійного проведення аналізу існуючих методів облікового процесу з метою удосконалення побудови інформаційних технологій які мають стратегічне значення при виборі та обґрунтуванні моделей для забезпечення надійного формування облікової інформації.

Необхідність розробки нової методології бухгалтерського обліку в сучасних умовах зазначають в своїх дослідженнях, Бруханський Р. Ф. [5], Жук В.М. [15], Нагірська К. В. [36], Пушкар М.С. [59], Лаговська О.А. [27], Кащена Н. Б. [21], Канцедаль Н. А. [21], Хендріксен Е. [70], Діксон Р. [69]. Науковці пропонують авторські варіанти втілення стратегічно орієнтованої системи обліку замість традиційної системи бухгалтерського обліку.

Найбільший внесок серед вітчизняних науковців в розробку теорії бухгалтерського обліку здійснив проф. В.М. Жук [17], вперше провівши дослідження, які дозволили обґрунтувати основні поняття облікової теорії такі як: інститут бухгалтерського обліку, інституційна парадигма обліку, бухгалтерський інжиніринг. На думку автора основна задача розробки інституційної теорії обліку - це оцінка впливу явищ і процесів на формування, складання, оприлюднення бухгалтерської звітності та подальше її удосконалення.

В кінці XX-го століття коли масово почали з'являтися перші персональні комп'ютери з подальшою появою мережевого доступу до інформації відбулась інформаційна революція яка вплинула на всі сфери людської діяльності. Це значною мірою сприяло розвитку системи бухгалтерського обліку в цілому, та привило до налагодження взаємозв'язків між окремими видами бухгалтерського обліку підприємства, інвестиційними компаніями та економічним ринком.

У своїх дослідженнях Пушкар М.С. наголошує, що класична система бухгалтерського обліку застаріла та зосереджуються на більш стабільних умовах, вона не реагує на ускладнене середовище, не здійснює пошук збору й обробки даних щодо розробки стратегії підприємства, а для ефективного стратегічного управління важливо використання гнучких та адаптивних підходів у зборі та аналізі інформації враховувати зовнішні фактори, з метою прогнозування ризиків кризових ситуацій, що можуть впливати на бізнес. [59, с. 17].

Нагірська К. В. зазначає, що актуальні реалії сьогодення висувають нові вимоги до виживання та ефективної роботи підприємства. Саме вони здебільшого стали причиною посилення інтересу вітчизняних науковців до стратегічного управління. Однак керівники багатьох вітчизняних компаній досі часто ігнорують питання впровадження обліку, орієнтованого на стратегію [36, с. 27].

Науковці Н. Бедфорд та М. Баладуні ще в 1962 році вперше розглядають бухгалтерську звітність як засіб комунікації на економічному ринку [68] та зазначають основні показники процесу комунікації:

- якість бухгалтерської звітності як процес змішування та взаємодії складових елементів комунікації;
- унікальність складових елементів облікової комунікаційної системи (у кожного підприємства є своя специфіка яка обумовлена сферою діяльності);
- спостереження та вибір інформації для комунікації та передача її за призначенням.

Підхід до системи бухгалтерського обліку як до комунікаційного процесу дозволив розглядати звітність як кодоване повідомлення, яке дозволяє

користувачам отримувати інформацію о підприємстві, його діяльності та прогнозувати майбутній стан.

Як відмічав проф. Е. Хендріксен у XX столітті було дуже мало зроблено для впровадження комунікаційної теорії в бухгалтерський облік [70], тому на сьогодні перед вітчизняними та зарубіжними науковцями постає актуальне питання досліджень бухгалтерського обліку.

О.А. Лаговська розглядає облікову систему як інформаційно-комунікаційну систему, яка забезпечує комунікативний взаємозв'язок між відправником (бухгалтер або менеджер) та одержувачем (внутрішнім або зовнішнім) за допомогою фінансової звітності, забезпечуючи взаємодію та розуміння інформації що передається та використання її для прийняття управлінських рішень [27].

Як зазначає Е. Хігсон в процесі обміну інформацією відіграє важливу роль менеджер підприємства як основний суб'єкт відправки повідомлень користувачам інформації, а бухгалтери формують бухгалтерську звітність для цих повідомлень. Користувачі облікової інформації можуть по-різному читати та розуміти одну й ту саму бухгалтерську звітність, тому виникає проблема появи спотворень облікової інформації [63]. Тому система бухгалтерського обліку потребує впровадження технології бухгалтерського інжинірингу в систему обліково-аналітичного забезпечення управління і є стратегічно важливим кроком для покращення ефективності управління, оптимізації витрат, підвищення прозорості та гнучкості в прийнятті рішень

На думку Бруханського Р. Ф. однією з найважливіших проблем удосконалення обліково-аналітичного супроводу стратегічного менеджменту є розробка системи бухгалтерського обліку, орієнтовану на стратегію, яка повинна відповідати усім вимогам, що висуваються системою стратегічного управління щодо інформаційного забезпечення. Важливу роль у цьому процесі відіграють облікові принципи, такі як ретроспективна орієнтація, обачність при оцінці та обмеження предмету обліку внутрішнім середовищем підприємства. Ці принципи є ключовими характеристиками обліково-аналітичної системи

компанії, що протягом тривалого часу забезпечують актуальність облікової інформації для різних груп зацікавлених користувачів. [6, с. 48].

Науковці акцентують увагу на необхідності облікової та аналітичної підтримки процесу прийняття стратегічних рішень, пропонуючи ідею створення системи стратегічного обліку. На нашу думку, важливо перш за все провести аналіз існуючих причин розвитку бухгалтерського обліку та аналітичного забезпечення стратегічного управління, щоб зрозуміти вимоги керівництва підприємств щодо створення орієнтованої системи бухгалтерського обліку.

Як наголошує Кащена Н. Б., [21] що удосконалення системи обліково-аналітичного та забезпечення управління економічною діяльністю підприємства як результат впровадження нових технологій інжинірингу передбачає аналіз основних етапів моделювання системи бухгалтерського обліку які подано на рис.1.1.[21]

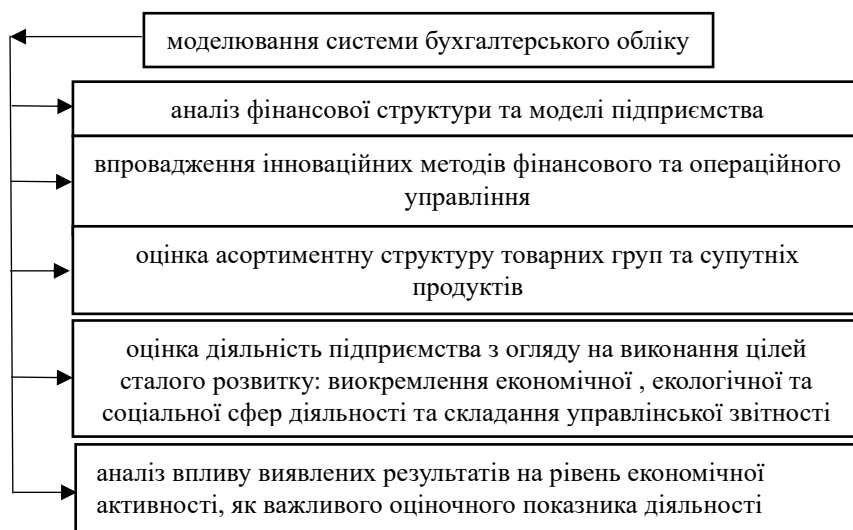

Рис.1.1. Основні етапи моделювання системи бухгалтерського обліку.

Джерело розроблено автором за [21]

За результатами проведених досліджень можна обґрунтувати доцільність побудови системи стратегічного обліку на підприємстві:

1. Пристосування управлінської інформаційної системи до потреб стратегічного менеджменту, формування та використання інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище.

Важливо враховувати існуючі зв'язки між внутрішніми і зовнішніми аспектами діяльності, таких як управління ресурсами, фінансовими потоками, маркетинговими стратегіями та операційною ефективністю. У результаті, системи стратегічного управлінського обліку повинні бути інтегровані в загальну стратегію компанії та сприяти не лише підтримці конкурентоспроможності, а й забезпеченню стійкого зростання в умовах високої невизначеності ринку.

Інтелектуальні та інноваційні ресурси, в свою чергу, стають ключовими факторами для досягнення конкурентної переваги. Використання сучасних технологій для збору та аналізу даних допомагає підприємствам не лише отримувати точну інформацію про внутрішні процеси, а й враховувати вплив зовнішнього середовища на їх діяльність. Це дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, передбачати ризики та можливості, а також швидко реагувати на зміни.

2. Забезпечення функціональності управлінського обліку безпосередньо за допомогою бухгалтерського обліку.

Це означає, що управлінський облік має розширювати свою роль, ставши не лише інструментом для фіксації фінансових та операційних показників, а й важливим засобом для прийняття стратегічних і тактичних рішень.

У сучасних умовах управлінський облік повинен охоплювати більш широкий спектр задач: аналіз ефективності діяльності, прогнозування, управління ризиками, оцінка інвестиційних проєктів тощо. Розширення його функціональності дозволяє підприємствам приймати більш обґрунтовані та оперативні рішення, а також адаптуватися до змін зовнішнього середовища та внутрішніх викликів. Це підвищує конкурентоспроможність і гнучкість підприємства в умовах динамічного ринку. Вдосконалення системи стратегічного управлінського обліку на підприємстві має бути розглянуте як важливий інструмент, що надає інформаційну підтримку для забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

3. Забезпечення обліково-аналітичної системи підприємства за рахунок стратегічного управління націленого на майбутнє.

Стратегічний управлінський облік повинен надавати точну та своєчасну інформацію про ключові фактори, що впливають на діяльність підприємства, включаючи аналіз конкуренції, тенденцій ринку, економічних умов і змін в законодавстві. Зокрема, традиційна система бухгалтерського обліку, використовує застарілі підходи, а для забезпечення сучасних обліково-аналітичних систем націлених на майбутнє підприємства необхідна підтримка використання стратегічного управління. Це допомагає керівництву визначати сильні та слабкі сторони підприємства, оцінювати вплив зовнішніх факторів і своєчасно коригувати стратегію для забезпечення стійкого розвитку. Дозволяє підприємству не лише ефективно управляти процесами, але й адаптуватися до змін зовнішнього середовища та використовувати конкурентні переваги для досягнення майбутніх стратегічних цілей.

1.2. Міжнародний досвід застосування стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку

Вплив різних факторів на функціонування підприємства та ефективність стратегічного управління є критичним для його довгострокового успіху. Наприкінці 1980-х років, коли світова економіка переживала період значних змін, як у сфері глобалізації, так і в результаті технологічних інновацій, питання ефективного обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління стало важливим для багатьох країн, зокрема в Європі та США.

Цей період характеризувався зростанням конкуренції на міжнародних ринках, що вимагало від підприємств швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та адаптувати свої стратегії. Відтак, необхідність точного аналізу та передбачення економічних, політичних і соціальних факторів, що впливають на діяльність підприємства, ставала пріоритетною. Традиційні системи обліку, орієнтовані лише на фіксацію фінансових результатів, не могли повною мірою задовольняти потреби стратегічного управління.

Це спонукало до розвитку нових підходів до обліку, які б враховували не лише внутрішні фінансові показники, але й зовнішнє середовище (ринки, конкуренція, зміни в законодавстві та економічні фактори). В результаті, в Європі і США активно почали впроваджувати системи стратегічного обліку, які дозволяли бізнесу не тільки вести облік фінансів, але й здійснювати стратегічний аналіз, що підтримує прийняття рішень на високому рівні.

Цей підхід сприяв розвитку інструментів, таких як аналітичні системи, моделі прогнозування, а також концепція стратегічного управлінського обліку, яка інтегрує різноманітні види інформації для прийняття обґрунтованих і ефективних рішень.

Таким чином, підвищення уваги до обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління стало важливим етапом еволюції бізнесу, адже це дозволяє підприємствам бути більш адаптивними, гнучкими і готовими до змін на глобальному ринку.

Дослідження таких зарубіжних науковців як Бромвіч М. [74], Бхімані А. [75], Говіндараджан В. [73], Діксон Р. [69], Сіммондс К. [72], Сміт Д. [74] і Шанк Дж. [73], зробили значний внесок в розвиток стратегічно орієнтованого управління.

Наприкінці XX століття з'явилися перші спроби розгляду стратегічно орієнтованого управління. Сіммондс К. наголошував, що «стратегічний управлінський облік швидко поширюється в практичній діяльності підприємств і бухгалтері-аналітики витрачають значну частку часу і зусиль на збір й оцінку затрат, обсягів, цін, даних про конкуренцію і розрахунки стратегічного становища фірми та її конкурентів як основи для формування власної бізнес-стратегії» [72, с. 26]. В практичній діяльності підприємств того часу не приділяли значної уваги до доцільності переходу до стратегічно орієнтованого обліку. Завдяки дослідженням управлінського обліку такими науковцями, як Бромвіч М. та Бхімані А., які зробили значний внесок в розвиток теми стратегічного обліку на міжнародному рівні, відбулась переорієнтація з традиційних позицій до стратегічної спрямованості.

Бромвіч М наполягав на тому, що «вчені мають звільнити управлінський облік від заводського цеху з метою надання йому допомоги для вирішення глобальних проблем на товарних ринках, а також зосередження бухгалтерів з управлінського обліку на доданій вартості фірми та її конкурентів» [74, с. 28].

Бромвіч М. запропонував напрямок щодо виділення нового підходу в складі традиційного управлінського обліку – «стратегічного», це є важливим кроком у розвитку системи управлінського обліку. Це дозволяє бухгалтерії не лише виконувати стандартні функції обліку та звітності, але й активно брати участь у стратегічному плануванні та прийнятті рішень на всіх рівнях підприємства. Такий підхід значно розширює спектр обов'язків бухгалтерів, роблячи їх важливою складовою частиною стратегічного управління.

Також з'явилися перші спроби Діксона Р. і Сміта Д. дослідити теоретичне обґрунтування розглянувши основні стадії стратегічного управлінського обліку «основні стадії стратегічного управлінського обліку: ідентифікація стратегічних бізнес-одиниць; стратегічний аналіз затрат; стратегічний ринковий аналіз; оцінка стратегії» [69, с. 612].

Науковці Шанк Дж. і Говіндараджан В. виділяють наступні частини основного підходу щодо розробки концепції стратегічного управління: аналіз цінностей підприємства, позиціонування стратегій підприємства та аналіз витрат підприємства [73].

У своїх дослідженнях Уорд К. розглядав систему стратегічного обліку як складову частину обліково-інформаційної системи, яка є необхідною для ефективного стратегічного управління. Це дозволяє не лише забезпечити ефективне управління фінансами, а й розширити можливості стратегічного планування і забезпечити підтримку конкурентоспроможності підприємства.

Дослідження стратегічно орієнтованої системи обліку Райном Б. сформували таке поняття як «стратегічний облік», яке в подальшому поширилося в міжнародній та вітчизняній практиці. [59].

Огляд досліджень міжнародних науковців визначає важливість стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку в сучасних умовах

економіки. Основу концептуального визнання і науково-теоретичного обґрунтування стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку у міжнародній практиці складають ідеї, що поєднують традиційні принципи обліку з новими підходами, спрямованими на підтримку стратегічного управління та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Це включає в себе інтеграцію стратегічного аналізу, прогнозування, оцінки ризиків і можливостей, а також націленість на довгостроковий розвиток, а не тільки на поточних фінансових результатах.

Визнання важливості стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку в міжнародній практиці стало результатом кількох ключових факторів:

1. Зміна економічного середовища – глобалізація, розвиток нових технологій, зміни в ринкових умовах та вимогах до корпоративної прозорості призвели до потреби в облікових системах, які можуть більш точно відображати не тільки поточний фінансовий стан підприємства, але й його довгострокові стратегії та конкурентні позиції.

2. Інтеграція бухгалтерського обліку та стратегічного управління – стратегічно орієнтовані системи бухгалтерського обліку дозволяють зібрати та аналізувати дані не тільки про фінансові результати, але й про зовнішнє середовище, ресурси, потенціал компанії, що робить облік важливим інструментом для прийняття стратегічних рішень.

3. Визнання важливості нематеріальних активів – розвиток методів оцінки нематеріальних активів (бренд, інтелектуальна власність, знання, репутація), які відіграють важливу роль у стратегічному розвитку підприємства, став важливою складовою стратегічного обліку.

4. Міжнародні стандарти – розробка та впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, таких як Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), сприяли поширенню концепції стратегічного обліку, оскільки вони орієнтують підприємства на більш прозоре і всебічне управління фінансами та активами [60].

5. Технічний прогрес – новітні технології, зокрема інформаційні системи та аналітичні інструменти, дозволяють підприємствам здійснювати глибокий аналіз та інтегрувати фінансові дані з іншими показниками стратегічного розвитку.

Таким чином, стратегічно орієнтована система бухгалтерського обліку стала важливим інструментом у міжнародній практиці, що дозволяє не лише забезпечити ефективне управління фінансами, а й підтримувати стратегічний розвиток підприємства, підвищувати його конкурентоспроможність та адаптивність до змінюваного зовнішнього середовища.

Моніторинг наукової літератури довів, що стратегічно орієнтована система бухгалтерського обліку спрямована на наступні основні аспекти:

1. Фокус на стратегію та довгострокові цілі – стратегічний облік забезпечує надання актуальної інформації для прийняття рішень, які впливають на довгострокові плани компанії. Це включає в себе аналіз витрат не лише в короткостроковій перспективі, але й в контексті стратегічного розвитку, що дозволяє бізнесу ефективно використовувати свої ресурси для досягнення поставлених цілей.

2. Підвищення аналітичних можливостей обліку – на відміну від адміністративного обліку, який зосереджений на фіксації витрат, стратегічний облік вимагає глибокого аналізу цих витрат, виявлення їхніх причин та наслідків для діяльності підприємства. Це дозволяє оптимізувати витрати, а також визначити сфери для інвестицій, що мають стратегічне значення.

3. Управління витратами як частиною загального стратегічного управління – стратегічний облік витрат включає в себе не лише контроль за витратами, а й їх планування та прогнозування, з урахуванням майбутніх змін на ринку, технологічних нововведень, та інших зовнішніх факторів. Це забезпечує більш ефективне управління фінансами в контексті загальної стратегії компанії.

4. Інтеграція з іншими бізнес-процесами – стратегічний облік не є самостійною функцією, а тісно інтегрований з іншими бізнес-процесами, такими як управління ризиками, інвестиційне планування, маркетинг тощо. Це дає змогу

всебічно оцінювати ефективність витрат та їхній вплив на всі аспекти діяльності підприємства.

Поділення інжинірингових послуг на дві основні площини (технологічний та фінансово-економічний супровід) дозволяє більш детально і ефективно впроваджувати інжинірингові методи у різні сфери діяльності компанії, що особливо актуально в умовах глобалізації та швидких змін на ринку.

У міжнародній практиці інжиніринг є не просто технічним, а й комплексним процесом, що охоплює всі ці аспекти, гарантуючи, що технологічні та фінансові стратегії компанії будуть узгоджені для досягнення максимального результату.

Застосування комплексного підходу має бути впроваджене в технологічні та фінансові стратегії компанії:

1. Технологічний супровід (пакет етапів: допроектний, проєктний, постпроектний):

а) Допроектний етап зосереджений на плануванні та оцінці технічних і технологічних можливостей, підготовці до запуску процесу або створення продукту. Це включає в себе розробку технічних специфікацій, вивчення вимог та потреб клієнтів.

б) Проєктний етап полягає в безпосередній реалізації технологічного процесу, розробці та втіленні рішень. Важливо на цьому етапі дотримуватися стандартів якості, контролювати ресурси та виконувати вимоги щодо часу та бюджету.

в) Постпроектний етап охоплює моніторинг, підтримку та вдосконалення результатів, що дозволяє відстежувати ефективність, коригувати процеси та запобігати можливим проблемам у майбутньому.

2. Фінансово-економічний супровід, а саме фінанси, облік, оподаткування, менеджмент, маркетинг, наукові дослідження, позиціонування бізнесу.

Всі ці аспекти забезпечують підтримку і контролювання фінансових та економічних показників у рамках процесу. Вони включають управління

фінансами та витратами, оптимізацію оподаткування, розробку маркетингових стратегій, управління ризиками та інші ключові функції.

Зокрема, бухгалтерський облік та оподаткування забезпечують прозорість та відповідність фінансових процесів до законодавчих вимог, що є важливим для довгострокового розвитку компанії.

Такий підхід має кілька важливих переваг:

1. Гнучкість та адаптивність – бухгалтерський інжиніринг дозволяє швидко адаптуватися до змін в економічному середовищі та використовувати різні методи для збирання та аналізу інформації, що забезпечує точне та своєчасне управління.

2. Інтеграція різних облікових інструментів – спектр облікових методів і технологій, таких як автоматизовані системи обліку, аналітичні інструменти для прогнозування та фінансового аналізу, дозволяє створити комплексний інформаційний супровід для менеджменту.

3. Тактичне та стратегічне управління – бухгалтерський інжиніринг допомагає не лише в короткостроковому управлінні фінансами, та у довгостроковому стратегічному плануванні, забезпечуючи точні прогнози та оцінки можливих ризиків.

1.3 Доцільність бухгалтерського інжинірингу в системі обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю підприємства

Впровадження технології бухгалтерського інжинірингу в систему обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю підприємства є стратегічно важливим кроком для покращення ефективності управління, оптимізації витрат, підвищення прозорості та гнучкості в прийнятті рішень. Інжиніринг (від англ. «Engineering») трактується як «набір способів та методів, які компанія, підприємство, фірма використовує для проектування

власної діяльності» [19]. В обґрунтуванні доцільності такого впровадження важливо враховувати кілька ключових аспектів:

1. Покращення якості обліку та аналітики. Технологія бухгалтерського інжинірингу дозволяє інтегрувати новітні методи та інструменти для збору, обробки та аналізу даних. Автоматизувати облік на всіх етапах діяльності підприємства (від постачання до реалізації товарів), що забезпечить точність і своєчасність даних. Проводити аналітику витрат, яка є критично важливою для торговельного підприємства. Врахування вартості закупівлі, зберігання, транспортування та інших витрат дозволить точно визначити собівартість товару та забезпечити конкурентоспроможні ціни. Оптимізувати управління запасами через точні прогнози та моніторинг запасів, що допоможе уникнути надлишку або дефіциту товарів.

2. Інтеграція з іншими функціями підприємства. Бухгалтерський інжиніринг не лише вдосконалює облік, але й інтегрується з іншими підсистемами підприємства. У фінансовому менеджменті інтеграція з фінансовими інструментами дозволить більш ефективно управляти грошовими потоками, контролювати витрати і планувати майбутні фінансові потреби. У маркетингу надає аналіз інформації про продажі та витрати дозволяє виявити найбільш прибуткові продукти, налаштовувати ціноутворення та знижки. У логістиці система може забезпечити ефективне планування постачань, мінімізувати витрати на зберігання та транспортування товарів.

3. Покращення управлінських рішень. Однією з ключових переваг бухгалтерського інжинірингу є створення точних і деталізованих фінансових моделей, що дозволяє керівництву прогнозувати майбутні фінансові результати, оцінювати ризики та можливості на основі даних обліку, визначати ефективність різних напрямів діяльності підприємства (наприклад, роздрібна торгівля, оптова торгівля, онлайн-продажі) та встановлювати правильну цінову політику з урахуванням витрат, ринкових умов та конкурентного середовища.

4. Покращення звітності та прозорості. Завдяки використанню технологій бухгалтерського інжинірингу можна забезпечити підвищення точності звітності

за допомогою автоматизованих процесів збору даних, що зменшує людський фактор і можливість помилок. Створення більш гнучкої звітності, яка дозволить не тільки контролювати фінансові результати, але й надавати керівництву інструменти для швидкого реагування на зміни в умовах бізнесу.

5. Інноваційність та конкурентоспроможність. Впровадження новітніх технологій в обліково-аналітичну систему сприятиме розвитку підприємства в напрямку інновацій. Інтеграція з новітніми технологіями, такими як великий аналіз даних (Big Data), штучний інтелект (AI), хмарні обчислення (Cloud Computing), Інтернет речей (IoT), дозволяє обробляти великі обсяги інформації для прийняття швидших та більш точних рішень. Забезпечення конкурентоспроможності завдяки кращому розумінню фінансових і операційних процесів, що дозволяє знижувати витрати, підвищувати ефективність та адаптуватися до змін.

6. Адаптація до зовнішніх змін. У сучасному динамічному середовищі підприємства повинні постійно адаптуватися до змін у законодавстві, економічних умовах та на ринку. Впровадження технології бухгалтерського інжинірингу дозволяє оперативно оновлювати інформаційні системи для відповідності змінам у податковому та бухгалтерському законодавстві. Прогнозувати вплив макроекономічних факторів, таких як зміна курсів валют або податкових ставок, на фінансові результати підприємства.

7. Забезпечення фінансової стійкості та контролю. Технологія бухгалтерського інжинірингу допоможе виявляти фінансові слабкі місця в бізнес-процесах і вчасно коригувати стратегію управління. Підвищити ефективність внутрішнього контролю, що дозволить знизити ризики фінансових зловживань та помилок.

На нашу думку впровадження технологій бухгалтерського інжинірингу як елементу облікової політики підприємства є доцільним для підвищення ефективності управління економічною активністю, оптимізації витрат, покращення прозорості та забезпечення фінансової стійкості. Це дозволить підприємству швидше адаптуватися до змін на ринку, забезпечити більш точне та

своєчасне прийняття рішень, а також створити конкурентні переваги завдяки інноваційним підходам до управління обліковою інформацією.

Висновки до розділу 1

Сучасне бізнес-середовище потребує гнучких та адаптивних підходів у зборі та аналізі інформації. Традиційні системи обліку зосереджуються на більш стабільних умовах, а для ефективного стратегічного управління важливо враховувати зовнішні фактори, з метою прогнозування ризиків кризових ситуацій, що можуть впливати на бізнес.

Впровадження стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку дає змогу отримати сучасні функціонуючі інформаційно-облікові системи з метою підвищення якості, швидкості та автоматизації систем фінансового обліку при прийнятті рішень в управлінні та оцінюванні ризиків для підприємства. Такі системи допомагають покращити управління операціями та бізнес-процесами, даючи змогу швидко виявляти потенційні загрози та ризики як зсередини компанії, так і ззовні.

Перехід від адміністративного обліку до стратегічного управління є суттєвим викликом, саме цей перехід може значно посилити роль обліку в управлінських процесах. Стратегічний облік має на меті не тільки реєстрацію та контроль, а й активну участь у формуванні та коригуванні стратегії компанії, допомагаючи приймати обґрунтовані управлінські рішення та вимагає від компанії змін в культурі управління та підходах до фінансового аналізу, що може бути значним викликом, але й відкриває великі можливості для покращення ефективності бізнесу в умовах сучасної конкурентної боротьби.

Бухгалтерський інжиніринг є дуже важливим для комплексного управління бізнес-процесами від теоретичного обґрунтування до практичного втілення, з метою забезпечення ефективності та послідовності на всіх етапах.

Концепція бухгалтерського інжинірингу як новітньої технології обліково-інформаційного забезпечення менеджменту є дуже важливим для бізнесу та полягає в інтеграції сучасних облікових методів та інструментів у стратегічне управління, що дозволяє не лише забезпечити ефективне прийняття рішень, а й

спрогнозувати можливі кризові ситуації та адаптувати стратегії бізнесу до змінних умов.

На нашу думку впровадження технологій бухгалтерського інжинірингу як елементу облікової політики підприємства є доцільним для підвищення ефективності управління економічною активністю, оптимізації витрат, покращення прозорості та забезпечення фінансової стійкості. Це дозволить підприємству швидше адаптуватися до змін на ринку, забезпечити більш точне та своєчасне прийняття рішень, а також створити конкурентні переваги завдяки інноваційним підходам до управління обліковою інформацією.

РОЗДІЛ 2

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЕКТУВАННІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. Застосування бухгалтерського інжинірингу у формуванні облікової політики підприємства

У сучасних умовах цифрової трансформації та зростання складності господарських процесів підприємства потребують інструментів, здатних забезпечити адаптивність і гнучкість системи обліку. Одним із таких інструментів є бухгалтерський інжиніринг, який розглядається як комплекс методів проектування, моделювання та оптимізації облікових процесів з метою підвищення ефективності управління [16]. У межах формування облікової політики бухгалтерський інжиніринг дає змогу обрати такі методи й правила ведення обліку, що найточніше відображають економічну сутність діяльності підприємства та сприяють досягненню його стратегічних цілей :

1. Вибір оптимальних методів оцінки та обліку запасів. Одним із ключових напрямів застосування бухгалтерського інжинірингу є моделювання впливу різних методів оцінки запасів (FIFO, середньозважена собівартість, ідентифікована вартість) на фінансовий результат підприємства. За допомогою інженерного аналізу підприємство може визначити, який метод найбільш точно відображатиме реальний рух запасів, мінімізуватиме вплив інфляції або забезпечуватиме оптимальний податковий результат. Наприклад, у період підвищення цін метод середньозваженої собівартості може забезпечити більш стабільні показники фінансової звітності порівняно з FIFO, що часто призводить до завищених прибутків [1].

2. Проектування амортизаційної політики. Бухгалтерський інжиніринг застосовується для формування оптимальної моделі нарахування амортизації. Завдяки моделюванню темпів зношування активів, прогнозуванню потреб в

інвестиціях та аналізу їхньої економічної ефективності підприємство може обрати найбільш доцільний метод амортизації: прямолінійний, виробничий або прискорений. Такий підхід дозволяє забезпечити узгодженість між амортизаційними відрахуваннями та рухом грошових коштів, а також зменшити податкове навантаження у періоди інтенсивного оновлення основних засобів.

3. Конструювання системи обліку витрат. Проектування моделей калькулювання собівартості є ще одним вагомим напрямом бухгалтерського інжинірингу. Залежно від специфіки діяльності підприємства можуть застосовуватися різні системи калькулювання: директ-костинг, стандарт-костинг або ABC-калькулювання. Використання інжинірингових підходів дає змогу проаналізувати структуру витрат, визначити ключові драйвери їх формування та побудувати оптимальну систему обліку [20]. Наприклад, застосування ABC-моделі моделі дає можливість встановити об'єктивну собівартість продукції чи послуг, що є критично важливим для підприємств із багатокомпонентною структурою витрат.

4. Формування податкової політики шляхом фінансового моделювання. Бухгалтерський інжиніринг дозволяє моделювати податкові наслідки різних управлінських рішень. Підприємство може проаналізувати варіанти організації обліку доходів і витрат, застосування податкових різниць або вибір системи оподаткування [55]. Таке моделювання дозволяє оптимізувати податкове навантаження та уникнути ризиків порушення законодавства. Наприклад, розрахунок впливу різних підходів до формування резервів сумнівних боргів допомагає визначити найвигідніший спосіб їх обліку для забезпечення стабільності фінансових результатів [1].

5. Інжиніринг внутрішнього контролю та облікових процедур. У процесі проектування облікової політики важливим завданням є створення раціональної системи внутрішнього контролю. Бухгалтерський інжиніринг дозволяє розробити ефективні схеми документообігу, визначити контрольні точки ризику та встановити систему відповідальності між працівниками [10]. Завдяки цьому забезпечується підвищення якості облікових даних, мінімізація можливих

помилки і зниження ризику шахрайства. Прикладом застосування інжинірингу є впровадження автоматизованих алгоритмів перевірки операцій, інтегрованих у модулі ERP-систем (Enterprise Resource Planning) тобто планування ресурсів підприємства.

2.2 Методи бухгалтерського інжинірингу при оптимізації інформаційної інфраструктури обліку.

Бухгалтерський інжиніринг розглядається як комплекс методів, прийомів і технологій, спрямованих на проектування, удосконалення та адаптацію облікових процесів до потреб управління підприємством [6]. Його основне завдання — забезпечити ефективне формування, обробку та використання облікової інформації шляхом оптимізації бізнес-процесів, застосування сучасних інформаційних технологій та раціональної організації облікових даних [16].

Застосування бухгалтерського інжинірингу дає можливість підвищити якість інформації, скоротити витрати на облікові функції, мінімізувати вплив людського чинника, оптимізувати інформаційні потоки, а також інтегрувати облікову систему у загальну цифрову інфраструктуру підприємства [1,16].

Класифікація методів бухгалтерського інжинірингу.

Методи бухгалтерського інжинірингу при оптимізації інформаційної інфраструктури обліку умовно поділяються на чотири основні групи:

- процесно-орієнтовані,
- структурно-організаційні,
- інформаційно-технологічні
- аналітично-контрольні .

Кожна група спрямована на вирішення окремих аспектів побудови ефективної системи обліку — від моделювання процесів до впровадження цифрових рішень і контролю якості даних.

1. Процесно-орієнтовані методи оптимізації облікових процесів

Бізнес-процесне моделювання [57]. Моделювання бізнес-процесів є однією з ключових передумов оптимізації облікової системи. Воно спрямоване на побудову моделей поточного стану (AS-IS) та проєктування бажаного стану (TO-BE).

Для цього застосовуються такі методи моделювання:

- BPMN — (Business Process Model and Notation) універсальна процесна нотація;
- діаграми потоків робіт (WFD) — відображення послідовності завдань;
- діаграми IDEF0 — функціонально-структурний метод;
- DFD — діаграми потоків даних, тобто візуалізація руху інформації;

Моделювання дозволяє виявити дублювання операцій, неефективні маршрути руху документів та сформувати основу для автоматизації.

Реінжиніринг бізнес-процесів. Реінжиніринг бізнес-процесів (BPR) передбачає радикальну перебудову облікових процедур для досягнення суттєвих покращень продуктивності та оперативності [57]. У сфері бухгалтерського обліку це означає:

- скорочення трудомісткості операцій;
- усунення зайвих етапів документообігу;
- перехід до безпаперових технологій;
- автоматичне формування інформації.

Застосування BPR забезпечує суттєве зменшення часу на формування звітності та підвищує оперативність управлінських рішень.

Метод ощадливого виробництва Lean-методи в обліку. Методи Lean Accounting спрямовані на мінімізацію втрат і усунення зайвих дій у процесах обліку, усунення всіх видів втрат і фокус на створенні цінності для клієнта: [57].

- усунення дублювання введення даних;
- скорочення надлишкових перевірок;
- стандартизацію первинних документів;
- цифровізацію рутинних процедур.

2. Структурно-організаційні методи проєктування облікової системи

Формування архітектури облікової системи. Метод архітектурного проєктування (Enterprise Architecture) дозволяє визначити місце облікової підсистеми в загальній інформаційній системі підприємства. Застосування методологій TOGAF і ArchiMate сприяє:– визначенню взаємозв'язків між підсистемами підприємства;– оптимізації інформаційних потоків;– синхронізації програмних комплексів [57].

Оптимізація документообігу. Оптимізація документообігу включає впровадження електронного документообігу, стандартизацію форм документів, розробку регламентів руху інформації та скорочення кількості учасників погодження. Це істотно підвищує швидкість обробки даних і знижує ризики помилок.

Централізація й децентралізація облікових функцій. Вибір між централізованою та децентралізованою моделлю облікової служби впливає на ефективність інформаційних процесів. Централізовані бухгалтерії або сервісні центри дозволяють знизити витрати та забезпечити єдині стандарти обліку [10].

4. Інформаційно-технологічні методи оптимізації облікової інфраструктури.

Сучасні інформаційні технології виступають каталізатором автоматизації та оптимізації бізнес-процесів. Штучний інтелект, машинне навчання, хмарні обчислення, інтернет речей створюють нові можливості для підвищення ефективності діяльності підприємств. Інтеграція спеціалізованого ПЗ дозволяє досягти безпрецедентного рівня автоматизації/аналітики:

1. CRM-системи (HubSpot, Agile CRM) — управління взаємовідносинами з клієнтами.
2. ERP-системи (SAP, BAS ERP) — інтеграція всіх бізнес-процесів підприємства.
3. HR-системи (Zoho People, Bamboo HR) — управління персоналом.
4. Маркетингові платформи (Marketo, Constant Contact) — автоматизація кампаній.

5. Аналітичні інструменти (Power BI, Tableau) — обробка та візуалізація даних.

Інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів — невіддільні один від одного елементи. Компанії, які активно впроваджують сучасні рішення, отримують значні конкурентні переваги та можливості для стрімкого зростання.

Інтеграція облікових систем ERP, CRM, WMS, HRM та фінансових систем є важливою умовою формування єдиного інформаційного середовища. Такий підхід сприяє:

- зменшенню кількості ручних операцій;
- підвищенню точності даних;
- синхронізації довідників.

Автоматизація бізнес-процесів на підприємстві може охоплювати різні сфери діяльності:

1. Фінансовий менеджмент (оброблення платежів, бухгалтерський облік).
2. Управління персоналом (рекрутинг, облік робочого часу).
3. Маркетинг та продажі (CRM-системи, автоматизовані розсилки).
4. Виробництво (контроль якості, управління запасами).
5. Клієнтський сервіс (чат-боти, автоматичне оброблення запитів).

Автоматизація та роботизація обліку. Автоматизація, що включає шаблони, регламентні процедури та автоматичні проводки, значно підвищує ефективність бухгалтерських процесів. Роботизація (RPA) дозволяє обробляти первинні документи, переносити дані між системами та формувати звіти за визначеними алгоритмами [13, 57].

Управління якістю довідників і даних (Master Data Management). MDM забезпечує високу якість даних, уникнення дублювання записів та єдині стандарти ведення довідників. Це критично важливо для функціонування інтегрованих систем.

Оптимізація баз даних та забезпечення їх безпеки. Оптимізація баз даних включає нормалізацію структури, оптимізацію SQL-запитів, резервне копіювання й архівування [1].

Безпека забезпечується дотриманням міжнародних стандартів кіберзахисту [45].

Використання хмарних технологій. Хмарні технології дозволяють підвищити мобільність, масштабованість та надійність облікових систем, а також зменшити витрати на IT-інфраструктуру [1].

4. Аналітичні та контрольні методи забезпечення якості облікової інформації :

- IT-аудит облікової системи дозволяє оцінити відповідність облікової системи законодавству, перевірити її надійність, безпеку та ефективність автоматизованих засобів контролю [42].

- GAP-аналіз визначає розрив між фактичним та бажаним рівнем функціонування облікової системи, що дозволяє сформулювати рекомендації щодо модернізації [77].

- KPI аналіз ефективності облікових процесів. Ключові показники ефективності (англ. key performance indicators, KPI) — фінансова та нефінансова система оцінки, яка допомагає організації визначити ступінь досягнення стратегічних цілей. Ефективність оцінюється за допомогою KPI [77]:

- тривалість закриття періоду;
- рівень автоматизації;
- кількість помилок;
- витрати часу на обробку документів.

Аналіз ризиків інформаційної інфраструктури. Оцінювання ризиків включає аналіз можливих відмов систем, викривлення даних, несанкціонованого доступу та людського чинника. Використання методів ризик менеджменту забезпечує стабільність роботи облікової системи.

Методи бухгалтерського інжинірингу є важливим інструментом удосконалення інформаційної інфраструктури обліку. Вони забезпечують комплексний підхід до модернізації облікових систем — від реінжинірингу процесів до впровадження цифрових технологій та побудови ефективної структури облікової служби.

Оптимізація бізнес-процесів зазвичай забезпечує ROI 300–500% за 2–3 роки. Це включає скорочення операційних витрат на 15–25%, зменшення часу виконання процесів на 30–50% та підвищення продуктивності праці на 25–35%. Автоматизація дозволяє оптимізувати витрати на персонал, а покращення якості обслуговування сприяє зростанню продажів на 10–20% [57].

Застосування цих методів сприяє підвищенню точності, оперативності та надійності облікової інформації, що є основою для прийняття ефективних управлінських рішень та цифрової трансформації підприємства.

2.3 Особливості застосування бухгалтерського інжинірингу в цифрових інформаційних системах

Система бухгалтерського обліку— це інформаційна система, що здійснює вимір, реєстрацію, опрацювання і передачу фінансової інформації про підприємство для забезпечення корисною інформацією потреб користувачів.

Фінансова інформаційна система будується на єдиній основі, що дозволяє адекватно відобразити діяльність підприємства, сформувати достовірні дані про майновий і фінансовий стан на мікроекономічному рівні, здійснювати економічний аналіз для прийняття управлінських рішень та постійний контроль за його показниками. В сучасних умовах стрімкого розвитку цифрових технологій набуває стратегічного напрямку, тобто спостерігається поєднання інформації фінансового, управлінського та інших видів обліку для прийняття ефективних рішень підприємства. Для досягнення оптимального результату функціонування системи бухгалтерського обліку на рівні підприємства необхідно враховувати особливості його діяльності й організаційної структури в цілому [15].

Цифрова трансформація компаній охоплює не лише основні операційні сфери підприємства, а й ключові підтримувальні напрямки, такі як закупівлі, управління персоналом і фінанси. Вона активно має проникати у процеси та

системи бухгалтерського обліку, швидко змінюючи їх і підвищуючи ефективність прийняття управлінських рішень.

Під впливом діджитал-технологій змінюються підходи до процесів збору, зберігання, опрацювання та використання облікової інформації отже система обліку і звітності має постійно трансформуватися під сучасні цифрові інновації [23].

Сучасні облікові системи у перспективі перетворюватимуться у дієвий стратегічний інструмент управління для підтримки прийняття управлінських рішень. У цьому контексті важливо зрозуміти переваги передових інформаційних технологій, в унісон адаптувати теоретико-методологічну концепцію та методичні підходи бухгалтерського обліку і звітності, а також розвинути їх прогностичні функції відповідно до потреб зацікавлених осіб [11].

Дослідження впливу сучасних цифрових технологій на функціонування і розвиток системи обліку та звітності доводять у своїх наукових працях О.С. Білоус [3], Р.Ф. Бруханський [6], Л.В. Кононенко [23], С.Ф. Легенчук [11], Д.С. Пілевич [43], П.Р. Пуцентейло [57] та ін.

На думку дослідників О.С. Білоус і О.М. Кундеус [3] до переваг застосування цифровізації системи бухгалтерського обліку належать підвищення ефективності комунікацій, спрощення облікових процедур що дає значну економію часу на опрацювання інформації.

В дослідженнях С.Л. Безручук і І.Л. Грабчук [4] наголошують, що при впровадженні цифровізації виникає багато прешкод які мають значний вплив на якість облікової інформації.

В дослідженнях Н.А. Канцедал [22] наведено, що нова реальність бухгалтерського обліку – це виклики і завдання, а також нові компетентності, тому сучасний бухгалтер повинен володіти знаннями професійної бухгалтерської термінології, які диктує ринок цифрової епохи.

Цифрові трансформації створюють для бізнесу нові перспективи, змінюючи підходи до формування кадрового складу та організації їхньої роботи. Запровадження цифрових послуг у державному секторі забезпечує ширший

доступ населення до медичних та освітніх систем, а також удосконалює комунікацію між громадянами та органами влади [2].

Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифрової трансформації соціально-економічних відносин відбувається завдяки використанню IT-інструментів і технологій, які дозволяють усунути недоліки та покращити облікову систему та її взаємодію з аналітичною та контролюючою системами.

Сучасне використання IT-інструментів і технологій на підприємстві повинно відбуватися за допомогою кваліфікованого електронного підпису або надійного профілю та забезпечувати:

- підтримуючу інфраструктуру (апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, мережі та інше);
- електронний бізнес (ведення господарської діяльності і будь-яких інших бізнес-процесів через комп'ютерні мережі);
- електронну торгівлю (дистрибуція товарів через інтернет).

Головним і базовим принципом цифровізації є покращення процесів людської діяльності шляхом використання сучасних технологій у різних сферах життя суспільства. У центрі роботи економічних суб'єктів, які дотримуються принципів цифрової трансформації, стоїть потреба максимально ефективно задовольняти суспільні інтереси, застосовуючи цифрові інструменти та рішення. [2] Проведені дослідження засвідчують, активне впровадження цифрових інновацій у бізнесі значною мірою впливають на здійснення облікових робіт і процедур, що у підсумку призводять до трансформації системи бухгалтерського обліку і звітності як на теоретичному, так і практичному рівнях [16].

Цифровізація в Україні виступає стратегічним напрямом державної політики, спрямованим на модернізацію публічного управління, підвищення ефективності державного сервісу та формування цілісного цифрового середовища. Урядові ініціативи у сфері цифрової трансформації орієнтовані на забезпечення відкритості, прозорості та підзвітності органів влади, а також на створення умов для сталого соціально-економічного розвитку. Нормативне забезпечення розбудови цифрової економіки становлять Закони України: Про

стимулювання розвитку цифрової економіки [44], Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги [45], Про електронну комерцію [46], Про цифровий контент та цифрові послуги [47], Про електронні документи та електронний документообіг [48], Про електронні комунікації [49], Про хмарні послуги [50] , Про публічні електронні реєстри [51], Про адміністративні послуги [52].

Одним із ключових елементів державної цифровізації є впровадження системи електронного урядування. В Україні активно розвиваються електронні послуги, які дають можливість громадянам і суб'єктам господарювання взаємодіяти з державою безпосередньо в онлайн-середовищі. Центральним інструментом цього процесу стала платформа «Дія», що інтегрує цифрові документи, реєстри та великий спектр адміністративних послуг, забезпечуючи зручність, доступність та оперативність у користуванні [13].

Важливим напрямом цифрової трансформації є запровадження цифрової ідентифікації та електронних документів. Системи електронного підпису, BankID та цифрові паспорти розширюють можливості безконтактної взаємодії з державними інституціями, сприяють зменшенню бюрократичного навантаження та підвищують рівень довіри до електронних сервісів. Значна увага приділяється також створенню та функціонуванню відкритих державних реєстрів, що відіграють ключову роль у підвищенні прозорості та протидії корупційним ризикам [44].

Розвиток цифрової інфраструктури є необхідною передумовою успішної цифровізації. Держава реалізує програми з розширення доступу до високошвидкісного інтернету в громадах, навчальних закладах, медичних установах та центрах надання адміністративних послуг. Завдяки цьому забезпечується рівний доступ населення до цифрових технологій, що є важливою складовою соціальної рівності та інклюзивності.

Окремим напрямом державної політики є підвищення рівня цифрової грамотності населення. Створюються освітні програми, онлайн-курси та освітні платформи, які сприяють формуванню необхідних цифрових компетентностей

серед громадян різних вікових груп. Такі заходи спрямовані на розвиток людського капіталу та адаптацію суспільства до умов цифрової економіки. [44].

Цифровізація також охоплює економічний сектор, зокрема стимулювання розвитку ІТ-індустрії та цифрового підприємництва. Запровадження спеціального правового режиму «Дія.City» створює сприятливі умови для інноваційної діяльності, залучення інвестицій та формування високотехнологічного бізнес-середовища. Це сприяє зміцненню позицій України на світовому ринку цифрових технологій [13].

Українська державна цифровізація тісно пов'язана з євроінтеграційними процесами. Узгодження цифрових стандартів із нормами ЄС у сферах кібербезпеки, захисту даних, електронного урядування та цифрової економіки сприяє прискоренню інтеграції до європейського цифрового простору та підвищенню глобальної конкурентоспроможності країни [44].

Отже, цифровізація в Україні на державному рівні є комплексним і багатовимірним процесом, що охоплює трансформацію публічного управління, модернізацію економіки та розвиток цифрових компетентностей населення. Подальше поглиблення цифрової трансформації є важливою умовою сталого розвитку, підвищення інституційної спроможності держави та формування інноваційної моделі економічного зростання.

Цифровізовані електронні системи посідають ключове місце в сучасній організації управлінських, виробничих та адміністративних процесів, забезпечуючи істотне підвищення їх ефективності. Використання таких систем у діяльності підприємств, установ та державних органів сприяє оптимізації ресурсів, підвищенню точності оброблення інформації та формуванню нового рівня інформаційної взаємодії між суб'єктами господарювання.

Однією з основних переваг цифровізованих систем є висока швидкість оброблення даних і можливість автоматизації значної частини операційних процедур. Це зумовлює мінімізацію ручної праці, скорочення ризику людських помилок та прискорення процесу прийняття управлінських рішень. Завдяки

автоматизації суб'єкти господарювання здатні швидко аналізувати великі масиви інформації та своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Важливою характеристикою цифрових систем є їх здатність забезпечувати економію матеріальних і трудових ресурсів. Зменшення витрат на паперовий документообіг, а також зниження витрат, пов'язаних із зберіганням та обробкою даних, сприяють підвищенню загальної ефективності функціонування підприємства. Крім того, цифрові технології дозволяють забезпечити вищий рівень точності облікових та аналітичних операцій через використання вбудованих механізмів контролю й автоматичних перевірок, що зменшує ймовірність помилок у звітності [1].

Цифровізовані системи надають можливість швидкого та зручного доступу до необхідної інформації незалежно від географічного розташування користувача. Це забезпечує оперативність у пошуку документів і підвищує мобільність працівників. Значною перевагою є також високий рівень інформаційної безпеки, який досягається шляхом застосування сучасних методів шифрування, резервного копіювання та регулювання прав доступу. Такі інструменти ефективно захищають дані від несанкціонованого втручання чи втрати.

Цифрові системи сприяють підвищенню прозорості діяльності організацій, оскільки дозволяють відстежувати всі операції, фіксувати зміни й забезпечувати можливість оперативного контролю. Це, у свою чергу, зміцнює довіру між учасниками інформаційного середовища — керівництвом, партнерами та регулюючими органами. Ще однією важливою рисою цифровізованих систем є їхня здатність інтегруватися з іншими управлінськими платформами, такими як системи управління персоналом, фінансові й логістичні програми, що дозволяє формувати єдиний інформаційний простір підприємства [44].

Гнучкість і масштабованість цифрових систем забезпечують їхню адаптацію до специфічних потреб бізнесу, а також можливість швидкого оновлення та розширення функціоналу в умовах зміни технологічних вимог або розвитку організації. Таким чином, цифровізовані електронні системи стають

важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємств та ефективності державного управління, забезпечуючи основу для формування сучасної цифрової економіки.

Впровадження цифрових технологій в процеси бухгалтерського обліку та фінансової звітності істотно змінює не тільки практику, але й теорію обліку – відбувається трансформація змісту елементів методу бухгалтерського обліку та видозмінюється алгоритм їх реалізації на практиці: рахунки і подвійний запис зливаються з балансовими узагальненням; документообіг перетворюється в електронний; інвентаризація перетворюється в швидкий і менш трудомісткий процес, а оцінка наближається до єдиної за справедливою вартістю. Використання досягнень цифрової економіки дасть змогу ліквідувати сучасні проблемні аспекти процедури ведення бухгалтерського обліку на підприємстві [44].

Попри значну кількість переваг, процес цифровізації облікових систем в Україні супроводжується низкою суттєвих проблем та обмежень, що впливають на ефективність та швидкість цифрових трансформацій [3,1].

Одним із ключових недоліків є нерівномірний рівень технічної забезпеченості підприємств, особливо малого та середнього бізнесу. Багато суб'єктів господарювання не мають достатньої матеріально-технічної бази або фінансових можливостей для придбання сучасного програмного забезпечення та обладнання, необхідного для повної цифровізації облікових процесів [1].

Окремим викликом виступає недостатній рівень цифрової грамотності працівників, зокрема бухгалтерів та управлінського персоналу. Відсутність належних знань щодо роботи з цифровими платформами та аналітичними інструментами призводить до низької ефективності їх використання та ризику помилок внаслідок неправильного введення або оброблення даних [1].

Важливою проблемою залишається висока залежність від стабільного доступу до Інтернету та електронних сервісів, що особливо актуально в умовах військових дій та енергетичної нестабільності в Україні. Перебої в

електропостачанні чи роботі мереж призводять до тимчасової недоступності систем, що ускладнює облікові операції та формування звітності.

Також слід зазначити ризики, пов'язані з кібербезпекою. Зростання кількості кібератак і загроз витоку даних створює додаткові виклики для впровадження цифрових облікових рішень. Підприємства часто не мають достатніх ресурсів для забезпечення комплексного захисту інформації, що підвищує вразливість облікових систем до несанкціонованого доступу [1].

До проблем цифровізації належать і недосконалість нормативно-правової бази та її повільне оновлення. Зміни у законодавстві не завжди встигають за швидким розвитком цифрових технологій, що створює правові прогалини та ускладнює практичне застосування електронних облікових систем. Наявність різних вимог контролюючих органів також може спричиняти дублювання інформації та додаткове навантаження на бухгалтерів. Крім того, у процесі цифровізації виникають труднощі інтеграції різних електронних платформ та програмних продуктів, які використовуються підприємствами. Відсутність уніфікації технічних стандартів і сумісності між системами призводить до затримок у передачі даних, додаткових витрат на адаптацію або розробку індивідуальних рішень [1].

Таким чином, недоліки цифровізації облікових систем в Україні пов'язані не лише з технічними та організаційними аспектами, але й із людським фактором, нормативним забезпеченням та умовами зовнішнього середовища. Подолання цих проблем потребує комплексного підходу, розвитку цифрової інфраструктури, підвищення кваліфікації персоналу та вдосконалення законодавчої бази [1].

Візуалізація впливу цифрових технологій на види облікових робіт та процедур подано на рис. 2.1.

Сучасний бухгалтерський інжиніринг передбачає широке використання цифрових інструментів, зокрема ERP-систем (Enterprise Resource Planning (ERP) тобто планування ресурсів підприємства), систем електронного документообігу та аналітичних платформ [1,41,64]. У процесі формування облікової політики

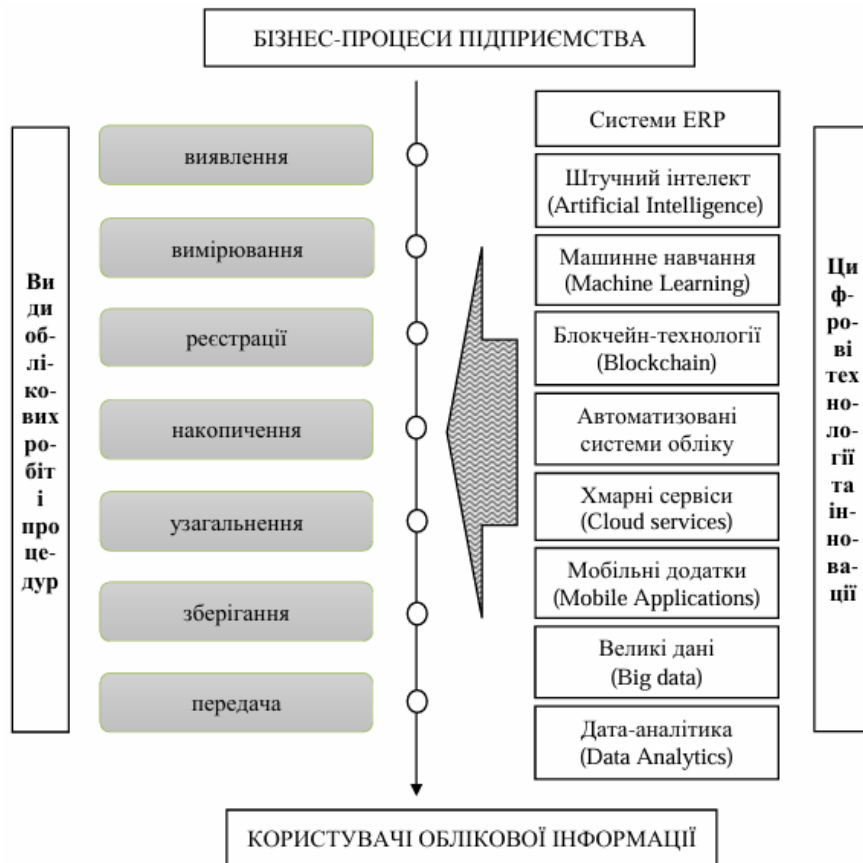

Рис.2.1. Візуалізація впливу цифрових технологій на види облікових робіт та процедур.

Джерело [67]

приймаються рішення щодо вибору програмного забезпечення, структури баз даних, рівня автоматизації облікових процедур та інтеграції між різними системами. Такий підхід сприяє підвищенню швидкості оброблення інформації, забезпечує її цілісність та зменшує трудові витрати [11].

Бухгалтерський інжиніринг передбачає використання систем для аналізу великих даних (Big Data). Для аналізу даних на великих підприємствах використовується комплекс спеціалізованих систем, фреймворків та інструментів, які здатні обробляти надзвичайно великі обсяги різномірної інформації, що постійно оновлюється, якщо звичайні засоби, такі як Excel або традиційні SQL-бази даних, не можуть впоратися з такими завданнями [1,41,64].

Аналіз великих даних складається з кількох ключових етапів:

1. Збір — автоматичне накопичення даних з різних джерел.

2. Зберігання — використання хмарних сервісів, NoSQL-баз, розподілених файлових систем.
3. Обробка — очищення, нормалізація, агрегація.
4. Аналіз — застосування моделей, статистики, алгоритмів машинного навчання.
5. Візуалізація — побудова графіків, дашбордів, інфографіки.

Впровадження використання Big Data дозволяє приймати рішення на основі даних, а не припущень, скоротити витрати через автоматизацію процесів, підвищити задоволеність клієнтів завдяки персоналізації.

Переваги та недоліки системи Big Data наглядно зображено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Переваги та недоліки системи Big Data.

	Переваги	Недоліки
1	2	3
2	Покращення точності аналізу даних Прийняття обґрунтованих управлінських рішень Автоматизація трудомістких процесів Виявлення трендів і прихованих можливостей	Високі витрати на впровадження Потреба у висококваліфікованих спеціалістах Ризики, пов'язані з безпекою даних Регуляторні обмеження щодо оброблення та зберігання даних

Джерело [1]

Бухгалтерський інжиніринг також широко використовує Блокчейн методи зберігання інформації. Блокчейн (англ. blockchain, block chain від block — блок, chain — ланцюг, тобто ланцюжок блоків) — розподілена база даних що зберігає впорядкований ланцюжок записів (так званих блоків), який постійно довшає. Кожен блок містить часову позначку, хеш попереднього блоку та дані транзакцій, подані як хеш – дерево. Інформація про транзакції зазвичай надається відкритою, не зашифрованою. Захистом від підробки та спотворення слугує включення хешу всього блоку у наступний блок. Тому внесення змін в один з блоків вимагає відповідних змін в усіх блоках після нього, що зазвичай виявляється або дуже складно, або дуже коштовно [3].

Технологія блокчейн вважається революційною в інформаційній інфраструктурі, особливо у сфері фінансових послуг. Ця технологія дозволяє створювати реєстр записів, в якому кожна транзакція підтверджується історією попередніх. Інформація, що вже записана, не може бути змінена чи знищена, що забезпечує високий рівень захисту від фальсифікацій. Блокчейн також дає змогу організаціям використовувати спільну інфраструктуру для зберігання даних, відображаючи обидві сторони транзакції в реальному часі, навіть якщо кожна сторона веде приватну базу даних [1] (табл. 2.2).

Переваги та недоліки Блокчейн методів наглядно зображено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Переваги та недоліки Блокчейн методів

	Переваги	Недоліки
1	2	3
2	Покращення точності аналізу даних Прийняття обґрунтованих управлінських рішень Автоматизація трудомістких процесів Виявлення трендів і прихованих можливостей	Високі витрати на впровадження Потреба у висококваліфікованих спеціалістах Ризики, пов'язані з безпекою даних Регуляторні обмеження щодо оброблення та зберігання даних

Джерело [1]

Хмарні технології — це сучасний підхід до зберігання та обробки даних через інтернет, коли інформація розміщується на віддалених серверах, а не на власних пристроях, таких як комп'ютер чи ноутбук. Використовуючи такі сервіси, користувач може отримувати доступ до своїх даних у будь-якому місці та з будь-якого пристрою. Крім того, хмарні інструменти полегшують обмін файлами та спільну роботу як у межах однієї організації, так і між різними компаніями [1] (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Переваги та недоліки хмарних технологій

	Переваги	Недоліки
1	2	3
2	Перехід на електронний формат роботи та зберігання даних; Автоматичне резервне копіювання та швидке відновлення даних після аварій; Мобільний доступ до даних із будь-якого пристрою; Автоматичне оновлення програмного забезпечення; Масштабованість інфраструктури під зростання бізнесу; Скорочення витрат на технічну інфраструктуру	Відсутність чітких угод про рівень обслуговування; Необхідність постійного підключення до інтернету; Обмежений доступ у віддалених населених пунктах; Ризики, пов'язані зі збільшенням кількості підключень до сервісів

Джерело [1]

Технології програмних роботів та штучного інтелекту є потужним інструментом для автоматизації бізнес-процесів на підприємствах, одним з яскравих прикладів є технологія Robotic Process Automation (RPA). На відміну від традиційних систем, де автоматизація завдань здійснюється через програмні інтерфейси (API) чи мови сценаріїв, RPA дозволяє програмним роботам імітувати дії користувача, взаємодіючи з графічним інтерфейсом програми. Робот формує список дій, спостерігаючи за тим, як користувач виконує завдання, і відтворює ці дії автоматично [1] (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Переваги та недоліки технології програмних робіт та штучного інтелекту

	Переваги	Недоліки
1	2	3
2	Безперервна робота системи 24/7; Підвищення точності введення даних; Сумісність із різними програмами; Автоматизація рутинних завдань; Звільнення працівників для виконання складніших завдань; Зменшення витрат на інформаційні технології; Доступність для компаній будь-якого розміру;	Складність автоматизації творчих або нестандартних процесів; Можливість помилок через неправильну конфігурацію; Залежність від програмного забезпечення; Потреба в спеціалістах для підтримки

Джерело [1]

Розглянемо особливості застосування методів бухгалтерського інжинірингу на прикладі впровадження ERP-системи - одного з найефективніших інструментів цифрової трансформації бухгалтерського обліку.

Проведемо аналіз впливу впровадження ERP-системи як методу бухгалтерського інжинірингу на облікову політику підприємства, визначимо переваги, оцінимо ризики та розглянемо ключові аспекти такої трансформації.

У сучасних умовах цифрової трансформації підприємств, зростаючої складності бізнес-процесів та жорсткої конкуренції, підприємства все частіше звертаються до автоматизованих інформаційних систем для організації управлінського, фінансового та оперативного обліку. Одним з найефективніших інструментів такого перетворення є системи класу Enterprise Resource Planning (ERP) тобто планування ресурсів підприємства. ERP-системи забезпечують інтеграцію всіх ключових бізнес-функцій — від бухгалтерського й управлінського обліку до виробництва, логістики, закупівель і продажів — в єдиній інформаційній базі, що дозволяє створити цілісну обліково-аналітичну систему підприємства [41,60]. В класичному вигляді ERP-система будується на

підприємстві за модульним принципом, відповідно до поставлених задач та інформаційних потреб управлінців [67].

Перспективи впровадження ERP-систем в облікову політику підприємств наведено на рис. 2.2.

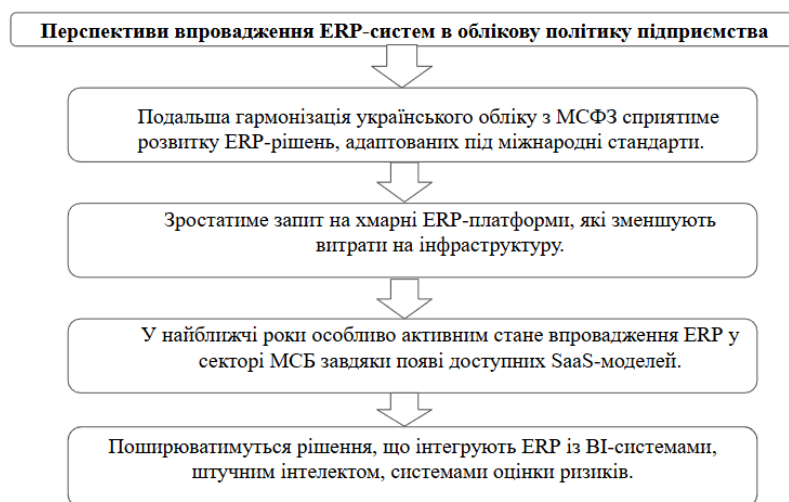

Рис. 2.2. Перспективи впровадження ERP-систем в облікову політику.

Джерело сформовано автором за [3,41,67]

Головна функція ERP — об'єднання всіх бізнес-процесів (і ресурсів компанії) в одну систему, а також спрощення, прискорення й оптимізація. Цього вдається досягти завдяки автоматизації рутинних процесів та уникненню багаторазового введення тієї ж інформації виконавцями з різних відділів.

Проте ERP — це не просто бухгалтерія, кадри та закупівлі в одній програмі. Сучасні системи ERP оснащені такими новітніми технологіями, як штучний інтелект, інтернет речей, машинне навчання тощо, завдяки яким управління бізнесом стає ще прозорішим та ефективнішим.

ERP-системи — це інтегровані програмні рішення, які об'єднують різні модулі: бухгалтерський та податковий облік, управління фінансами, складом, закупівлями, продажами, персоналом, виробництвом тощо. Така модульна структура дає можливість підприємству централізовано обробляти дані, забезпечувати консистентність інформації, автоматизувати облікові та управлінські процедури [64].

Наявність ERP-системи передбачає використання єдиної чи інтегрованої бази даних (Рисунок 2.3.) Це виключає розбіжності, а також надає кожному відділу доступ до всієї необхідної інформації будь-коли й будь-де.

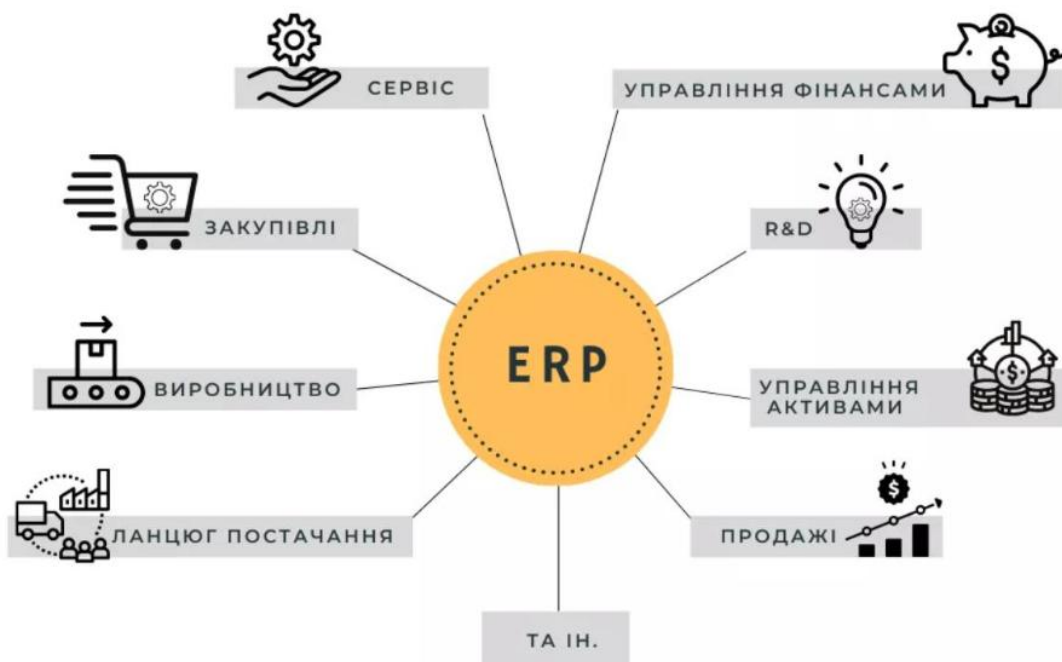

Рис. 2.3. Структура ERP-системи.

Джерело [13]

Стандартна ERP-система включає два блоки [35]:

1. Платформа – фундамент системи, що забезпечує роботу її компонентів. Складається із ядра (програмного середовища, в якому виконуються всі операції) і базового функціоналу (користувацькі функції, довідники).

2. Модулі ERP-системи – компоненти, які за необхідності підключаються до платформи. Це означає, що можна підключити тільки ті модулі, які потрібні підприємству на певному етапі розвитку.

Основні модулі ERP-систем [42]:

– Управління виробництвом. Елемент програмного забезпечення дає можливість контролювати календарні терміни виконання виробничих робіт, планувати їх. Також проводиться підготовка, забезпечення виробництва і

контроль якості. За допомогою модуля здійснюється управління процесами, проєктами, витратами.

–Управління поставками. Функції модуля полягають в управлінні логістикою, зовнішньою та складською, а також здійснюється контроль закупівель і взаємодії з постачальниками.

–Управління фінансами. Елемент ERP-системи необхідний для контролю проведення різних розрахунків, обліку основних засобів підприємства. З його допомогою ведеться бухгалтерський облік і планується фінансова стратегія.

–Управління ресурсами. Роль цього модуля ERP-системи полягає в проведенні обліку – кадрового і робочого часу, розрахунку заробітної плати, складанні робочого графіка. Також елемент допомагає проводити мотивацію співробітників та реалізовувати кадрову політику компанії.

–Управління взаємовідносинами з клієнтами. По суті це CRM-система всередині ERP. Модуль володіє такими ж функціональними можливостями. Доступні маркетинг, контактні дані клієнтів, замовників, різного роду довідкова інформація.

–Управління проєктами: калькуляція витрат, організація робіт, аналітика та планування проєктів. Модулі ERP-системи запускаються послідовно, що мінімізує вплив на хід роботи компанії. Така архітектура є відмінною особливістю ERP.

Як зазначено в українських дослідженнях, для вітчизняних підприємств впровадження ERP є одним із ключових кроків трансформації системи бухгалтерського обліку, особливо у контексті переходу до цифрової економіки . Водночас, ERP-системи — це не просто програмне забезпечення, а складна інформаційна інфраструктура, впровадження якої потребує адаптації облікової політики, організаційної структури та внутрішніх процедур підприємства [1].

За результатом аналізу впливу ERP-системи як методу бухгалтерського інжинірингу на облікову політику підприємства вважаємо доцільними такі висновки:

1. Підвищення якості облікової та фінансової інформації.

Впровадження ERP-систем сприяє підвищенню точності, консистентності та своєчасності облікових та фінансових даних. Це досягається шляхом автоматизації операцій, централізованого зберігання інформації та зменшення ручної праці, що знижує ризики людських помилок [87].

Згідно з результатами емпіричних досліджень, застосування ERP-систем має позитивний вплив на якість фінансової звітності, зменшуючи так звані «дискреційні нарахування» (discretionary accruals), що часто використовуються для маніпуляцій фінансовими результатами [59].

2. Інтеграція обліку з управлінськими та операційними процесами.

ERP-системи дозволяють інтегрувати бухгалтерський облік з іншими бізнес-функціями — виробництвом, закупівлями, управлінням запасами, персоналом. Це дає змогу підприємству формувати облікову політику, яка відображає реальні бізнес-процеси, а не лише формальну бухгалтерську звітність [64].

У результаті облік стає частиною оперативного та стратегічного управління — підприємство отримує можливість планувати ресурси, аналізувати витрати, контролювати виробничі й логістичні процеси, швидко реагувати на зміни ринкових умов.

3. Підвищення швидкості прийняття рішень і прозорості.

ERP-системи забезпечують доступ до актуальної інформації в реальному часі, що значно скорочує час, необхідний для підготовки звітності, аналітики та прийняття управлінських рішень [64].

Такий рівень прозорості й оперативності особливо важливий для підприємств, які працюють в умовах динамічного ринку, оперативної зміни попиту або мають складну структуру бізнесу.

4. Зміна ролі бухгалтерії та аналітичної функції.

Після впровадження ERP-систем частина рутинних облікових операцій здійснюється автоматично, що дає бухгалтерам можливість зосередитися на аналізі, інтерпретації даних та підтримці управлінських рішень. У багатьох

компаніях роль бухгалтерії трансформується — від ведення записів до стратегічного аналітичного центру [41].

Таким чином, облікова політика підприємства, яка передбачає використання ERP-систем, має включати положення про інтеграцію обліку і управління, перерозподіл функцій, контроль і відповідальність, а також механізми автоматизації та аналітики.

Виклики та обмеження застосування методів бухгалтерського інжинірингу на прикладі впровадження ERP-системи.

Незважаючи на численні переваги, впровадження ERP-систем не позбавлене труднощів. Серед основних викликів — висока вартість впровадження та підтримки, потреба в зміні організаційних процесів, навчанні персоналу, адаптації облікової політики до нових технологій. [1].

До того ж, неуспішне впровадження може призвести до перевантаження систем, порушення звичних бізнес-процедур, спричинити опір персоналу або зниження гнучкості підприємства [1,64].

Важливо, щоб ERP-система обиралася з урахуванням специфіки підприємства, масштабу, галузі та доступних ресурсів, а також щоб процес її впровадження супроводжувався зміною облікової політики, організаційної структури та методів обліку й контролю.

Впровадження ERP-систем у облікову політику підприємства є потужним інструментом трансформації бухгалтерського та управлінського обліку, який забезпечує інтеграцію бізнес-процесів, підвищує якість і прозорість інформації, сприяє оперативності прийняття рішень та підвищенню конкурентоспроможності. ERP-системи дозволяють суттєво змінити функціонал бухгалтерії — звільнити ресурси від рутинних задач та направити їх на аналітику й управлінські рішення.

Разом з тим, успішне впровадження потребує ретельного планування, адаптації облікової політики, навчання персоналу та забезпечення інформаційної безпеки. Лише в такому разі ERP-система стане ефективним інструментом стратегічного управління та інформаційного супроводу бізнесу.

Висновки до розділу 2

В результаті проведеного дослідження зазначимо, що активне впровадження у ведення бухгалтерського обліку та формування звітності, приносить значну користь як бухгалтерам і керівникам підприємств, так і економіці загалом. Однією з ключових переваг є економія часу та скорочення витрат, пов'язаних з обробкою й зберіганням облікової інформації. Автоматизація облікових процесів зменшує обсяг ручної роботи, підвищуючи точність і швидкість оброблення даних. Крім того, сучасні цифрові рішення забезпечують оперативний доступ до необхідної інформації, що дозволяє бухгалтерам швидше реагувати на зміни, а керівникам — своєчасно контролювати діяльність підприємства. Важливо й те, що цифрові облікові системи здатні забезпечити високий рівень захисту даних від несанкціонованого доступу, що сприяє зміцненню ділової репутації та довіри з боку зацікавлених сторін.

Цифрова трансформація системи бухгалтерського обліку й звітності отримує підтримку й на державному рівні. Органи влади активно реагують на виклики цифрової епохи та сприяють розвитку інформаційних інновацій шляхом створення та ухвалення необхідних нормативно-правових актів. Це зумовлено зацікавленістю держави у підвищенні прозорості бізнесу, зростанні суспільної довіри до його діяльності та формуванні відкритих взаємин між підприємствами і контролюючими органами.

Дослідження показують, що активне впровадження бухгалтерського інжинірингу у бізнесі суттєво впливає на облікові процеси та процедури, що зрештою трансформує систему бухгалтерського обліку і звітності як у теоретичному, так і в практичному вимірі. З теоретичної позиції цифровізація сприяє появі нових термінів, процесів, розширенню можливостей облікового спостереження та збільшенню кількості об'єктів, які можуть стати предметом обліку. Це дає змогу піднести бухгалтерію на вищий рівень аналітичної підтримки управлінських рішень та покращити якість інформаційного

забезпечення бізнесу. У практичній площині трансформація проявляється у зниженні навантаження на бухгалтера завдяки автоматизації рутинних операцій, можливості працювати дистанційно за гнучким графіком та у зростанні ролі бухгалтера в процесах прийняття управлінських рішень. Це дозволяє фахівцю активніше долучатися до аналізу та інтерпретації даних, дослідження причинно-наслідкових зв'язків і оптимізації бізнес-процесів.

Подальші дослідження бухгалтерського інжинірингу варто спрямувати на розвиток і вдосконалення теоретико-методологічної бази бухгалтерського обліку та звітності в умовах поглиблення цифровізації соціально-економічних процесів. Це допоможе розширити можливості обліково-аналітичного забезпечення та посилити його роль у системі управління підприємством.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ІНЖИНІРИНГУ У ФОРМУВАННІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Загальна характеристика підприємства – об’єкта дослідження. ТОВ «ФІРМА «ПОСАД»

Для ознайомлення з процесами ведення бухгалтерського обліку у ТОВ «ФІРМА «ПОСАД», зробимо загальну характеристику підприємства.

Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «Фірма «ПОСАД» (код ЄДРПОУ 21229267) — юридична особа, створена у формі товариства з обмеженою відповідальністю, зареєстрована 30.11.1993 року. за юридичною адресою: Україна, 61121, Харківська обл., місто Харків, ВУЛИЦЯ ВЛАДИСЛАВА ЗУБЕНКА, будинок 31-А Зареєстрований платником ПДВ з 10.07.1997 [65].

Основний вид діяльності — 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами.

Додатково підприємство може здійснювати роздрібну торгівлю, виробництво харчової продукції, оренду майна та допоміжні комерційні послуги а саме за КВЕД:

10.11 Виробництво м'яса

10.13 Виробництво м'ясних продуктів

10.84 Виробництво прянощів і приправ

10.85 Виробництво готової їжі та страв

77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів

77.40 Лізинг інтелектуальної власності та подібних продуктів, крім творів, захищених авторськими правами

82.92 Пакування

82.99 Надання інших допоміжних комерційних послуг

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

47.25 Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах

47.26 Роздрібна торгівля тютюновими виробами в спеціалізованих магазинах

47.29 Роздрібна торгівля іншими продуктами харчування в спеціалізованих магазинах

63.99 Надання інших інформаційних послуг

68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна

70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування

73.11 Рекламні агентства

73.20 Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки

77.11 Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів

77.12 Надання в оренду вантажних автомобілів

46.35 Оптова торгівля тютюновими виробами

10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання

10.72 Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання

46.17 Діяльність посередників у торгівлі продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту

46.34 Оптова торгівля напоями

Зареєстровані торгівельні марки ТОВ «ФІРМА «ПОСАД» наведено у додатку А.

З аналізу фінансової звітності ТОВ «Фірма «ПОСАД» можна зробити такі висновки, що ТОВ «Фірма «ПОСАД» продовжує розвиватися за останні 4 роки дохід від операційна діяльність підприємства дає зростання з 628 885 000 грн. до 1 966 918 000 грн. Позитивним є зростання оборотних активів (товари, запаси, дебіторська заборгованість, гроші) та необоротних активів (основні засоби, обладнання), це свідчить про розширення виробництва або збільшення обсягів діяльності, зростання обсягів продажу, підприємство розширює асортимент впроваджуючи нові торгові марки, інвестує в основні засоби та збільшує чисельність персоналу [65], (Додаток Б).

Таким чином, ТОВ «Фірма «Посад» — це відносно стабільне торговельне підприємство, яке працює на ринку оптово-роздрібної та виробничо-комерційної діяльності, з великим статутним капіталом і багаторічною історією діяльності.

3.2. Аналіз діючої облікової політики підприємства ТОВ «Фірма «Посад» та її відповідності сучасним вимогам.

Підприємство ТОВ «Фірма «Посад» самостійно на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства, а також зміни до неї. У розпорядчому документі про облікову політику ТОВ «Фірма «Посад» наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами.

Облікова політика враховує організаційно-правову форму підприємства, галузеві особливості економічної діяльності, обсяги виробництва тощо [54].

Оскільки публічно не знайдено детальної офіційної облікової політики ТОВ «Фірма «Посад», нижче наведено типові положення облікової політики, які відповідають профілю діяльності підприємства і могли б бути затверджені в його обліковій політиці.

Організаційна форма обліку: журнально-ордерна, автоматизована на базі сучасних програмних продуктів BAS, М.Е.Дос. Відповідальний за ведення обліку — головний бухгалтер або особа, уповноважена керівником.

Метод оцінки запасів. Запаси (товари, продукція, сировина) обліковуються за собівартістю або собівартістю з урахуванням фактичних витрат на придбання/виробництво. У випадках реалізації — за фактичною собівартістю або методом FIFO/середньозваженої, залежно від облікової практики.

Визнання доходів і витрат. Доходи від реалізації товарів/продукції визнаються на момент передачі права власності споживачу (реалізації). Витрати враховуються згідно з принципом нарахування, тобто в момент їх фактичного виникнення, незалежно від моменту оплати.

Облік основних засобів і виробничих активів. Основні засоби (власне обладнання, нерухомість, автотранспорт) обліковуються за первісною вартістю, з подальшою амортизацією відповідно до строку корисного використання. С застосування лінійного методу амортизації, якщо інше не передбачено внутрішніми документами.

Облік зобов'язань і кредиторської заборгованості. Зобов'язання перед постачальниками, податкові зобов'язання, зобов'язання по оренді чи лізингу — визнаються і відображаються відповідно до реального обсягу і строків. Передбачено резерви які формуються для резервів під знецінення запасів, резервів під сумнівні борги, якщо така практика застосовується.

Облік власного капіталу. Статутний капітал: 44 026 000 грн — фіксований, із врахуванням внесків учасників відповідно до часток участі [65]. Інші резерви,

нерозподілений прибуток повинні відображатися згідно з планом рахунків та внутрішньою політикою.

Облік ПДВ та податків. Як платник ПДВ, компанія відображає податкові зобов'язання/кредити ПДВ у момент відвантаження/отримання товарів чи послуг, згідно з чинним податковим законодавством [55]. Облік інших податків, зборів і обов'язкових платежів ведеться відповідно до вимог податкового законодавства.

Облік власної продукції та виробництва. Сировина, матеріали, напівфабрикати — обліковуються як запаси; готова продукція — як товарно-матеріальні цінності або товари для продажу. Витрати на виробництво (прянощі, готові страви, м'ясні продукти тощо) — формують собівартість готової продукції.

Політика щодо резервів та знецінення активів. Підприємство може передбачати створення резервів під можливі втрати від знецінення запасів або дебіторської заборгованості, особливо для товарів з обмеженим терміном придатності.

Відображення фінансових результатів і звітності. Фінансова звітність складається у відповідності з чинними нормативами бухгалтерського обліку в Україні. Прибуток / збиток визнається відповідно до фактичних доходів та витрат, після оподаткування, відображається у звітності про фінансові результати.

Документальне оформлення операцій і внутрішній контроль. Всі господарські операції (торгівля, купівля, виробництво, реалізація) мають бути оформлені належними первинними документами. Встановлені внутрішні правила інвентаризації товарів/запасів, контролю залишків, порядку прийому та реалізації товарів. Скорочена фінансова звітність наведена в додатку Б.

Відповідно до чинного Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» ст. 9, первинні документи є підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій [18].

Первинні та зведені облікові документи можуть бути складені у паперовій або в електронній формі та повинні мати такі обов'язкові реквізити, якщо інше не передбачено окремими законодавчими актами України:

- назву документа (форми);
- дату складання;
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції,
- одиницю виміру господарської операції;
- посади осіб;
- відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;

особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Первинні документи, складені в електронній формі, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови дотримання вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг [18].

Порядок створення, прийняття і відображення електронних первинних документів у бухгалтерському обліку ТОВ «Фірма «ПОСАД», визначається Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 [18].

Правилами документообороту підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД» передбачена можливість відображення господарської операції, щодо якої на момент закінчення складання регістрів бухгалтерського обліку за звітний період від контрагента у терміни, встановлені законодавством, не отримано первинного документа, підставою для перенесення інформації про таку господарську операцію до регістрів бухгалтерського обліку є належним чином оформлений внутрішній первинний документ (акт), складений посадовою особою, відповідальною за приймання-відпуск товарно-матеріальних цінностей, робіт і послуг.

Записи у первинних документах ТОВ «Фірма «ПОСАД», створених в електронній формі, здійснюються за допомогою електронних засобів оброблення інформації та іншими засобами, які б забезпечили збереження цих записів протягом установленого строку зберігання документів та запобігли внесенню несанкціонованих і непомітних виправлень.

Електронний документ ТОВ «Фірма «ПОСАД» створюється з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг.

Перенесення інформації з первинних документів до регістрів бухгалтерського обліку ТОВ «Фірма «ПОСАД» здійснюється в міру її надходження до місця обробки, проте не пізніше терміну, що забезпечує своєчасну виплату заробітної плати, складання бухгалтерської та іншої звітності і розрахунків.

У місяці надходження від контрагента первинного документа щодо господарської операції, інформація про яку в минулих звітних періодах була перенесена до регістрів бухгалтерського обліку згідно з внутрішнім первинним документом (актом), до регістрів бухгалтерського обліку за звітний період переноситься інформація про таку господарську операцію, при цьому її обсяг зазначається шляхом коригування на суму різниці між оцінкою такої господарської операції за внутрішнім первинним документом (актом) та первинним документом, отриманим від контрагента.

Форми регістрів бухгалтерського обліку ТОВ «Фірма «ПОСАД», порядок записів у них, обробки та використання необхідної інформації визначаються відповідними нормативними документами про порядок їх застосування [18].

Інформація про господарські операції підприємства, установи за звітний період (місяць, квартал, рік) з регістрів бухгалтерського обліку ТОВ «Фірма «ПОСАД» переноситься у згрупованому вигляді до бухгалтерської звітності, порядок складання якої встановлюється відповідними нормативно-правовими актами.

Графік документообороту ТОВ «Фірма «ПОСАД», в установі повинен забезпечити оптимальну кількість підрозділів і виконавців, через які проходить кожен первинний документ, визначати мінімальний строк його знаходження в підрозділі, а також сприяти поліпшенню облікової роботи, посиленню контрольних функцій бухгалтерського обліку, підвищенню рівня його автоматизації.

Строк зберігання первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, бухгалтерської та іншої звітності в архіві підприємства, установи визначається згідно з нормативно-правовим актом з питань визначення строків зберігання документів, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері архівної справи і діловодства [18].

ТОВ «Фірма «ПОСАД» повністю дотримується вимог законодавства з бухгалтерського обліку стосовно переліку обов'язкових реквізитів первинних документів для цілей бухгалтерського обліку, які не містять особливостей щодо застосування кваліфікованого, удосконаленого чи іншого формату електронного підпису на первинних документах, складених в електронній формі. Первинний документ, складений в електронній формі, використовується ТОВ «Фірма «ПОСАД» для цілей бухгалтерського обліку, якщо він містить всі обов'язкові реквізити, визначені законодавцем, а присутній на ньому підпис дає змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції, та відповідає вимогам законодавства про електронні документи та електронний документообіг. Також ТОВ «Фірма «ПОСАД» повністю дотримується встановлених законодавцем правил відображення в облікових реєстрах господарських операцій у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені, у разі якщо первинні документи від контрагента не надійшли або не містять всіх обов'язкових реквізитів, та використання для цілей бухгалтерського обліку первинних документів, складених в електронній формі. Таким чином, реалізація ведення електронного обліку у ТОВ «Фірма «ПОСАД» повністю відповідає вимогам чинного законодавства та значно спрощує бухгалтерський облік товариства.

За результатами аналізу облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» облік ведеться у стандартній конфігурації бухгалтерської системи без адаптацій. Це означає, що підприємство використовує програмне забезпечення у тому вигляді, у якому воно поставляється розробником, без доопрацювань модулів, налаштування додаткової аналітики чи створення автоматизованих бізнес-процесів.

На нашу думку такий підхід:

- обмежує гнучкість налаштування обліку під специфіку діяльності підприємства;
- не дозволяє створити розширений план рахунків, аналітичні розрізи чи індивідуальні форми звітності;
- призводить до ручного виконання значної кількості процедур — від рознесення первинних документів до формування внутрішньої управлінської звітності;
- збільшує ризик помилок, оскільки більшість контрольних функцій покладається на персонал.

Разом із тим, використання стандартної конфігурації має і позитивні аспекти: зниження витрат на обслуговування системи, відсутність потреби у зовнішніх розробниках, а також спрощений процес оновлення програмного забезпечення.

Документообіг ТОВ «Фірма «ПОСАД» комбінований (паперовий + електронний). У межах традиційного підходу документообіг здійснюється як у паперовій, так і в електронній формі. Первинні документи (накладні, акти, рахунки, товарно-транспортні накладні) часто створюються та підписуються у паперовому вигляді, а потім дублюються у системі бухгалтерського обліку.

Наслідки такого підходу:

- зростання трудомісткості процесів, оскільки одна й та сама інформація обробляється двічі; сповільнення обробки документів у пікові періоди (кінець місяця, інвентаризації);
- підвищення витрат на архівування документів;

- збільшення ризику втрати або пошкодження паперових документів;
- відсутність можливості оперативно контролювати статус погодження документів.

Наявність елементів електронного документообігу частково покращує ситуацію, однак при змішаній моделі інформаційні потоки залишаються розрізненими, а їхня ефективність залежить від дисципліни персоналу.

У ТОВ «Фірма «ПОСАД» відсутнє автоматичне погодження документів. Відсутність workflow-системи (Технологія автоматизації ділових процесів (workflow) - комп'ютеризована підтримка процесів управління підприємством загалом чи якоїсь їхньої частини) означає, що погодження рахунків, заявок на витрати, актів виконаних робіт і внутрішніх документів здійснюється вручну — шляхом фізичного підпису або пересилання сканованих документів через електронну пошту.

Отже, ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Фірма «ПОСАД» повністю відповідає вимогам чинних нормативних актів та потребує оптимізації облікового процесу. Безсумнівно, перехід до електронного бухгалтерського обліку є важливим кроком у розвитку підприємства, оскільки сприяє економії часу та ресурсів і дозволяє спрямовувати їх на інші пріоритетні напрями діяльності.

3.3. Розробка варіантів облікової політики ТОВ «ФІРМА «ПОСАД» з використанням інструментів бухгалтерського інжинірингу

3.3.1 Моделювання облікових процесів облікової політики

Формування облікової політики підприємства потребує комплексного підходу, який поєднує методологічні, технологічні та організаційні рішення. Застосування інструментів бухгалтерського інжинірингу дозволяє системно оптимізувати облікові процеси, усунути дублювання функцій, забезпечити якість даних та узгодити методи обліку з інформаційною інфраструктурою підприємства [15].

ТОВ «Фірма «ПОСАД» здійснює діяльність у сфері оптової торгівлі та надання супутніх послуг, що визначає специфіку облікової політики: акцент на обліку запасів, розрахунках із контрагентами, витратах на збут, логістиці та управлінській звітності [56].

У межах бухгалтерського інжинірингу розроблено три варіанти облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД», які відрізняються рівнем автоматизації, глибиною оптимізації процесів та ступенем інтеграції з інформаційними системами [15, 2, 1]:

- Традиційний варіант облікової політики (базовий);
- Оптимізований варіант облікової політики (процесний підхід);
- Інноваційний варіант (інженерно-цифрова модель облікової політики).

1. Традиційний варіант облікової політики (базовий).

Організаційні аспекти традиційного варіанта облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» передбачають використання існуючої інфраструктури обліку без суттєвих модифікацій та впровадження нових програмно-технічних рішень. У цьому підході підприємство спирається на базову конфігурацію облікової системи, яка забезпечує виконання основних регламентованих функцій, але не враховує можливостей поглибленої автоматизації та інтеграції процесів. Традиційний варіант облікової політики орієнтований на мінімальні зміни та

дотримання стандартної методології без суттєвих структурно-процесних трансформацій.

Серед основних характеристик традиційного варіанту облікової політики застосовані наступні методи обліку [18]:

- Запаси нараховуються за методом середньозваженої собівартості;
- Амортизація нараховується за прямолінійним методом;
- Резерв сумнівних боргів за індивідуальна оцінка;
- Витрати елементна структура без деталізації за центрами відповідальності.

Організаційні рішення:

- Облік ведеться у стандартній конфігурації бухгалтерської системи без адаптації;
- Документообіг комбінований (паперовий + електронний);
- Відсутнє автоматичне погодження документів.

До переваг традиційного варіанту облікової політики можна віднести простоту впровадження та низькі витрати, до недоліків - дублювання ручних операцій, низька аналітичність, підвищений ризик помилок.

Оптимізований варіант облікової політики (процесний підхід). Оптимізований варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» базується на застосуванні процесного підходу до організації бухгалтерського обліку. У цьому підході облікова система трактується як цілісна структура взаємопов'язаних бізнес-процесів, що можуть бути формалізовані та реорганізовані з використанням інструментів бухгалтерського інжинірингу. Зокрема, методи бізнес-процесного моделювання BPMN та IDEF0 дозволяють стандартизувати процедури, виявити дублювання функцій, скоротити надлишкові операції та забезпечити узгодження між обліковою системою та бізнес-процесами підприємства [20, 57]. Цей варіант зорієнтований на підвищення ефективності облікових процесів без значних капітальних інвестицій, створюючи підґрунтя для поступової цифрової трансформації:

- Оптимізацію облікових процесів;
- Методологічне оновлення;

- Оптимізація документообігу.

У межах оптимізації виконано моделювання чинних процесів (AS-IS) та розробку цільових моделей (TO-BE), що охоплюють закупівлі, продажі та складання фінансової звітності. Застосування методів моделювання дозволило визначити технологічні та організаційні розриви, а також процеси, які потребували автоматизації або перегляду [20, 57].

У результаті:

- час обробки первинних документів скорочується на 25–35 % завдяки зменшенню ручних операцій та автоматизованому обміну даними;
- запроваджено стандартизовані маршрути погодження документів (workflow), що усунуло хаотичність руху документів та зменшило кількість прострочених або непогоджених документів;
- підвищено точність введення інформації за рахунок уніфікованих форм і перевірок.

Таким чином, оптимізація процесів створює передумови для скорочення виробничих циклів, прискорення закриття періоду та формування достовірної фінансової інформації.

В оптимізованому варіанті облікової політики передбачено низку методологічних змін:

- Облік запасів. Підприємство переходить на метод FIFO, який найбільш ефективно відображає рух товарів у компаніях із високою швидкістю обороту запасів. Цей метод забезпечує більш точне визначення собівартості реалізованої продукції у періоди зростання цін та покращує показники валового прибутку [15].
- Облік амортизації. Для виробничих активів обрано виробничий метод амортизації, що пов'язує розмір амортизаційних витрат з обсягом фактичного використання ресурсу. Натомість офісні активи амортизуються за прямолінійним методом, що забезпечує стабільний розподіл витрат. Це підвищує відповідність витрат економічній сутності операцій.

- Облік витрат. Структура витрат трансформується шляхом їх угруповання за центрами відповідальності. Це дозволяє формувати деталізовану управлінську звітність, контролювати витрати кожного підрозділу та підвищувати прозорість внутрішнього ціноутворення [20].

Впровадження центрів відповідальності є ключовою передумовою для побудови системи бюджетування та управлінського контролю.

Суттєвим елементом оптимізованого варіанту є модернізація документообігу:

- 80 % документів переведено в електронний формат, що значно скоротило витрати часу на їх обробку;
- впроваджено шаблони первинних документів, що зменшує кількість помилок і забезпечує уніфікацію;
- розроблено регламенти обробки документів, у яких визначено порядок створення, подання, погодження та архівування документів.

Автоматизація маршрутизації документів підвищує прозорість, дозволяє своєчасно відслідковувати статуси документів і знижує ймовірність втрати паперових носіїв.

Переваги оптимізованого варіанту. Запровадження процесного підходу забезпечує низку ключових переваг:

- зменшення дублювання введення даних, що суттєво знижує навантаження на персонал;
- підвищення прозорості процесів та контролю через стандартизовані маршрути обробки документів;
- покращення якості даних завдяки електронному документообігу й автоматизації перевірок;
- зміцнення контрольних процедур, включаючи аудит операційних дій та журналів змін [57].

Таким чином, оптимізований варіант є збалансованим рішенням, яке поєднує ефективність, доступність впровадження та здатність створювати базу для переходу до цифрової інноваційної моделі.

3. Інноваційний варіант (інженерно-цифрова модель облікової політики).

Інноваційний варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» ґрунтується на застосуванні технологій цифрової трансформації та інструментів бухгалтерського інжинірингу. Цей підхід передбачає глибоку автоматизацію облікових процесів, масштабну інтеграцію інформаційних систем підприємства, використання роботизованих програмних рішень (RPA), а також упровадження сучасних механізмів управління даними — Master Data Management (MDM) [15,1]. Такі рішення відповідають тенденціям розвитку цифрової економіки, де інформаційні системи стають ядром управлінських рішень, а безперервність та якість даних є ключовим фактором ефективності бізнес-процесів. Додатково, модель забезпечує відповідність міжнародним стандартам інформаційної безпеки [53].

Автоматизація та RPA у межах інноваційного варіанту впроваджується комплексна роботизація стандартних бухгалтерських процедур. Роботизовані програмні агенти (RPA) дозволяють автоматично здійснювати значну частину рутинних і трудомістких операцій, що традиційно виконуються бухгалтером .

Основні напрямки застосування RPA [13]:

- імпорт банківських операцій, включаючи автоматичне завантаження виписок, створення проведення, підбір аналітики;
- звірка взаєморозрахунків, за якою робот виконує інтелектуальний аналіз рахунків, визначає невідповідності та формує звітність;
- автоматичне формування регламентованої та внутрішньої звітності (обіг товарів, контроль дебіторської заборгованості, рух грошових коштів тощо);
- контроль правильності проведення, у тому числі аналіз кореспонденції рахунків, перевірка логічних співвідношень і пошук аномалій.

У результаті застосування RPA зменшується навантаження на бухгалтерський департамент, пришвидшується закриття звітного періоду та підвищується точність облікових процедур.

Інтеграція з іншими системами. Інженерно-цифрова модель передбачає повну інтеграцію бухгалтерської системи з ключовими інформаційними

платформами підприємства. Це дозволяє сформувати єдиний інформаційний простір, у якому всі дані синхронізуються в режимі близькому до реального часу.

Основні інтеграційні впровадження [65]:

- ERP-система — синхронізація замовлень, запасів, виробничих операцій та логістичних даних;
- CRM-система — автоматичний обмін інформацією про клієнтів, договори, комерційні пропозиції, умови поставок;
- WMS-система — автоматичне формування складських документів, контроль руху товарів, відвантаження і приймання.

Інтеграція мінімізує ручний перенос даних, усуває дублювання інформації та забезпечує високу точність обліку.

Управління якістю довідників (MDM). Система MDM є фундаментом інноваційної моделі, оскільки забезпечує стандартизацію та чистоту даних. Якісні довідники дозволяють уникнути численних помилок, пов'язаних з дублюванням, різночитаннями та неуніфікованими назвами.

Основні елементи MDM [65]:

- створення єдиного корпоративного довідника (товарів, контрагентів, складів, номенклатурних груп, підрозділів, центрів відповідальності);
- уніфікація номенклатури — приведення назв до єдиного формату, автоматична класифікація;
- виявлення та усунення дублювання, злиття аналогічних записів;
- автоматичне заповнення реквізитів на основі інтегрованих довідників.

MDM забезпечує стабільність і довгострокову надійність інформаційної інфраструктури.

Методологічні рішення Інноваційного варіанту включають також зміну методологічних підходів обліку на більш сучасні, наближені до вимог міжнародних стандартів:

- Облік фінансових інструментів впроваджується за методом ефективної ставки відсотка, що забезпечує коректний розподіл доходів та витрат за фінансовими угодами.

- Формування резервів підприємства переходить на модель очікуваних кредитних збитків (ECL), що забезпечує більш реалістичну оцінку дебіторської заборгованості.

- Облік доходів упроваджує принцип "performance obligation" (зобов'язання щодо виконання), що відповідає МСФЗ 15 [40]. Дохід визнається в момент виконання зобов'язань перед клієнтом, що покращує якість управлінської інформації та відповідність міжнародним вимогам.

Переваги інноваційного варіанту. Інженерно-цифрова модель облікової політики забезпечує значні стратегічні переваги:

- високу швидкість і точність обліку, зменшення часу на виконання рутинних операцій на 50–70 %;
- мінімізацію участі людини, що знижує ризики помилок та підвищує надійність звітності;
- гнучкість аналітичних розрізів, включаючи можливість багатовимірної аналітики;
- розширення системи управлінської звітності, що дозволяє керівництву отримувати інформацію в режимі near real-time (NRT) (режим реального часу);
- відповідність міжнародним стандартам та принципам інформаційної безпеки, підвищення рівня контролю та прозорості.

Таким чином, інноваційний варіант є найбільш прогресивною моделлю облікової політики, що формує основу для цифрової трансформації підприємства та забезпечує суттєве підвищення ефективності облікових процесів. З недоліків інноваційний варіант потребує високі початкові інвестиції та необхідність в навчанні персоналу [1].

3.3.2 Оптимізація облікових рішень у формуванні облікової політики підприємства

Облікова політика підприємства виступає ключовим елементом організації бухгалтерського обліку, який визначає методи, принципи, процедури та технічні засоби формування фінансової інформації. Ефективність облікової політики безпосередньо залежить від рівня оптимізації облікових процесів, що забезпечує узгодженість методологічних рішень та інформаційної інфраструктури обліку [15].

Роль оптимізації процесів у формуванні облікової політики у межах бухгалтерського інжинірингу спрямована на забезпечення прозорості, стандартизації та автоматизації процедур, які визначаються обліковою політикою [54]. До основних напрямів оптимізації належать:

- раціоналізація документообігу та усунення дублювання інформації;
- узгодження методів оцінки, амортизації, інвентаризації та визнання доходів із можливостями програмного забезпечення;
- впровадження автоматизованих алгоритмів формування первинної інформації та реєстрів.

Упорядкування цих елементів забезпечує зменшення ризиків помилок та підвищує відповідність облікової політики реальним можливостям підприємства.

Методологічна оптимізація передбачає перегляд і вдосконалення положень облікової політики з урахуванням:

- вимог національних та міжнародних стандартів [40];
- принципів раціональності та суттєвості;
- можливостей сучасних ІТ-систем.

Оптимізація включає вибір методів оцінки запасів, нарахування амортизації, визнання доходів і витрат, формування резервів тощо. Важливо, щоби обрані методи не лише відповідали законодавству, а й були узгоджені з технологічним середовищем обліку [40].

Наприклад, перехід від середньозваженої собівартості до методу FIFO часто підвищує точність обліку при інтеграції систем WMS і ERP [1].

У межах процесного підходу у формуванні облікових процедур застосовуються методи бізнес-процесного моделювання (BPMN, IDEF0, DFD), що дозволяють описати облікові процедури та визначити їх оптимальний варіант [57]. Для формування облікової політики найбільш значущими є процеси:

- формування первинних документів;
- передавання інформації між підрозділами;
- узгодження та затвердження облікових рішень;
- формування реєстрів і звітності.

Моделі AS-IS дозволяють виявити зайві етапи, дублювання функцій і затримки, тоді як TO-BE формують оптимізовані процеси, на основі яких визначаються положення облікової політики [57].

Автоматизація та цифровізація облікової політики є критично важливим чинником оптимізації, оскільки значна частина положень облікової політики реалізується у вигляді програмних алгоритмів [65,1]. Автоматизація сприяє:

- забезпеченню єдиного підходу до обробки облікових даних;
- зниженню впливу людського чинника;
- безперервності та оперативності формування показників;
- автоматичному застосуванню методологічних норм.

Використання роботизованої автоматизації процесів (RPA) дає можливість значно зменшити рутинні операції, що пов'язані з виконанням процедур, визначених обліковою політикою — наприклад, перенесенням первинних даних у реєстри, перевірками, розрахунками та формуванням стандартної звітності [13].

Інтеграція та єдність довідників як умова належної облікової політики. Якість реалізації облікової політики значною мірою залежить від узгодженості довідників, які визначають аналітичні ознаки обліку — номенклатуру, контрагентів, основні засоби, рахунки, підрозділи [1].

Упровадження системи Master Data Management забезпечує:

- уникнення дублювання елементів;
- стандартизацію аналітики;
- правильну автоматичну класифікацію операцій;
- коректний розподіл витрат і визначення доходів.

Це створює основу для ефективного застосування методологічних положень політики у програмному середовищі.

Контрольна оптимізація формування облікової політики включає аудит відповідності облікової політики реальним процесам, оцінку ризиків для забезпечення належного рівня надійності.

Періодична ревізія облікової політики дозволяє адаптувати її до змін бізнес-процесів, ІТ-середовища та законодавства.

Оптимізація облікових процесів у формуванні облікової політики підприємства є ключовим елементом бухгалтерського інжинірингу та забезпечує:

- узгодження методологічних рішень з можливостями інформаційних систем;
- підвищення достовірності й оперативності фінансових даних;
- автоматизацію облікових процедур;
- формування інтегрованого й ефективного облікового середовища.

Таким чином, оптимізована облікова політика стає не лише нормативним документом, а й інструментом стратегічного управління інформаційними потоками та процесами обліку.

3.3.3 Впровадження елементів управлінського та податкового інжинірингу

Сучасні тенденції розвитку облікових систем свідчать про необхідність комплексного підходу до оптимізації фінансово-господарської діяльності підприємства, де важливу роль відіграють управлінський та податковий інжиніринг. Ці напрями дозволяють поглибити аналітичність обліку, мінімізувати

фінансові ризики, сформувати ефективні системи контролю та забезпечити відповідність податковому законодавству. Як зазначають системне переосмислення процесів через інжиніринг забезпечує їх адаптивність, економічність та стратегічну відповідність [15].

Управлінський інжиніринг передбачає розробку та оптимізацію механізмів управлінського обліку, які забезпечують керівництво підприємства своєчасною, релевантною та деталізованою інформацією про витрати, доходи, маржинальність, ефективність структурних підрозділів [60].

Основні напрями впровадження:

1. Формування центрів відповідальності

Визначено такі центри відповідальності:

- центр доходів (відділ продажів);
- центр витрат (склад, логістика);
- центр інвестицій (фінансовий відділ);
- центр прибутку (комерційний підрозділ).

Це дозволяє покращити систему контролінгу та дає можливість аналізувати ефективність кожної бізнес-одиниці [15].

2. Запровадження системи калькулювання за методом ABC [20].

Метод ABC (Activity-Based Costing) дозволяє:

- точніше розподіляти накладні витрати;
- визначати собівартість конкретних операцій;
- ідентифікувати неефективні процеси.

У порівнянні з традиційними методами калькулювання, ABC забезпечує більшу точність при високій частці непрямих витрат [15,20].

3. Впровадження бюджетування та КРІ

Підприємство розробляє систему:

- операційних бюджетів (закупівлі, логістика, адміністративні витрати);
- фінансового бюджету;
- бюджетів руху грошових коштів.

КРІ встановлюються за такими напрямками:

- оборотність запасів;
- виконання бюджетів;
- рівень маржинального прибутку;
- відхилення між планом і фактом.

Бюджетування значно підвищує керованість процесів і відповідає рекомендаціям.

Податковий інжиніринг — це системний підхід до управління податковим навантаженням, який включає оптимізацію податкових баз, вибір методів обліку, своєчасне планування господарських операцій та аналіз фінансових наслідків [6].

Основні напрями впровадження:

1. Оптимізація ПДВ через автоматизацію та коректне формування податкового кредиту

Використання автоматизованих процедур:

- перевірка контрагентів у реєстрі ризикових платників;
- автоматичне зіставлення податкового кредиту й податкових накладних;
- коригування реєстрів постачальників.

Це мінімізує ризики блокування податкових накладних і штрафів Державної податкової служби [55].

2. Оптимізація податку на прибуток

Основні прийоми:

- коректне визначення різниць за ст. 138–140 ПКУ;
- застосування амортизаційних груп відповідно до податкових норм;
- використання методів податкової амортизації.

Запровадження прискореної амортизації на обладнання (група 4) зменшує базу оподаткування в перші роки, що відповідає рекомендаціям управлінського планування інвестицій.

3. Податкове планування та моделювання. Податковий інжиніринг передбачає формування матриці сценаріїв (Таблиця.3.1)

Таблиця.3.1

Формування матриці сценаріїв податкового інжинірингу

	Сценарій	Податок на прибуток	ПДВ	ЄСВ	Загальний податковий ефект
1	2	3	4	5	6
2	Базовий (традиційний)	Висока база	Високі ризики	Незмінний	Низький
3	Оптимізований	Зниження на 5–10 %	Мінімізація ризиків	Оптимізація витрат	Середній
4	Інноваційний (інжиніринг)	Зниження на 10–15 %	Відсутність ризикових операцій	Детальна аналітика	Високий

Джерело за [55]

Застосування сценарного аналізу відповідає рекомендаціям професійних стандартів податкового планування [55].

4. В управлінні податковими ризиками впроваджено:

- реєстр податкових ризиків;
- систему внутрішнього аудиту податкових операцій;
- контроль за правильністю класифікації доходів і витрат;
- автоматизований моніторинг «ризикових» контрагентів.

Це відповідає принципам risk-based auditing - це підхід до перевірки, який фокусується на ідентифікації, оцінці та пріоритезації областей або процесів в організації, що мають найвищий ризик для досягнення бізнес-цілей, замість рівномірного огляду всіх зон описаним у сучасній літературі з аудиту інформаційних систем [17].

Поєднання управлінського та податкового інжинірингу в обліковій політиці обох напрямів формує комплексну систему: управлінський інжиніринг забезпечує внутрішню ефективність, деталізацію витрат, точність

калькулювання; податковий інжиніринг мінімізує податковий тиск, забезпечує дотримання правил, підвищує фінансову стійкість. Поєднання дозволяє формувати єдину аналітичну платформу, яка підтримує стратегічне планування та підвищує прозорість діяльності підприємства [1].

Впровадження елементів управлінського та податкового інжинірингу в облікову політику ТОВ «Фірма «ПОСАД» дозволить:

- забезпечити комплексне управління витратами та доходами;
- зменшити податкове навантаження шляхом коректного вибору методів обліку;
- підвищити точність облікових показників;
- сформувати ефективну систему внутрішнього контролю;
- забезпечити відповідність законодавству та міжнародним стандартам;
- створити умови для довгострокового фінансового розвитку.

3.4. Оцінка впливу запропонованих змін на фінансову звітність і результативність діяльності підприємства ТОВ «ФІРМА «ПОСАД»

Використання інструментів бухгалтерського інжинірингу дозволяє створити кілька альтернативних варіантів облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД».

- Традиційний варіант облікової політики (базовий);
- Оптимізований варіант облікової політики (процесний підхід);
- Інноваційний варіант дозволяє визначити оптимальну модель обліку з урахуванням стратегічних цілей ТОВ «Фірма «ПОСАД».

Традиційний варіант забезпечує базову методологічну відповідність, оптимізований — покращує організацію облікових процесів, а інноваційний — формує цифрову модель обліку, інтегровану з бізнес-процесами підприємства.

Порівняльна характеристика варіантів облікової політики наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Порівняльна характеристика варіантів облікової політики

1	2	3	4	5
2	Показник	Традиційний	Оптимізований	Інноваційний
3	Рівень автоматизації	низький	середній	високий (RPA)
4	Інтеграція систем	відсутня	часткова	повна (ERP, CRM, WMS)
5	Документообіг	змішаний	електронний	повністю цифровий
6	Контроль	ручний	автоматизований	інтелектуальні контролі
7	Якість даних	середня	підвищена	висока (MDM)
8	Витрати на впровадження	низькі	середні	високі
9	Гнучкість	низька	середня	висока

Джерело складено автором за [15,1].

Для ТОВ «Фірма «ПОСАД» рекомендовані варіанти:

- Оцінка запасів — FIFO (для активного товарообігу).
- Амортизація — прямолінійний + виробничий для обладнання.
- Резерви — груповий метод + поступовий перехід до ECL при зростанні дебіторської заборгованості.
- Доходи — за відвантаженням + метод «виконання зобов'язань» для послуг.
- Витрати — за центрами відповідальності.
- ТЗВ — пропорційно вартості.
- Довідники — впровадження елементів MDM (стандартизація номенклатури).

Порівняння впливу змін на облікову політику підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД» наведено в таблиці 3.3. Таблиця охоплює оцінку запасів, амортизацію, формування резервів, визнання доходів і витрат, а також методи обліку дебіторської заборгованості

Таблиця 3.3

Порівняльна таблиця методів облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД».

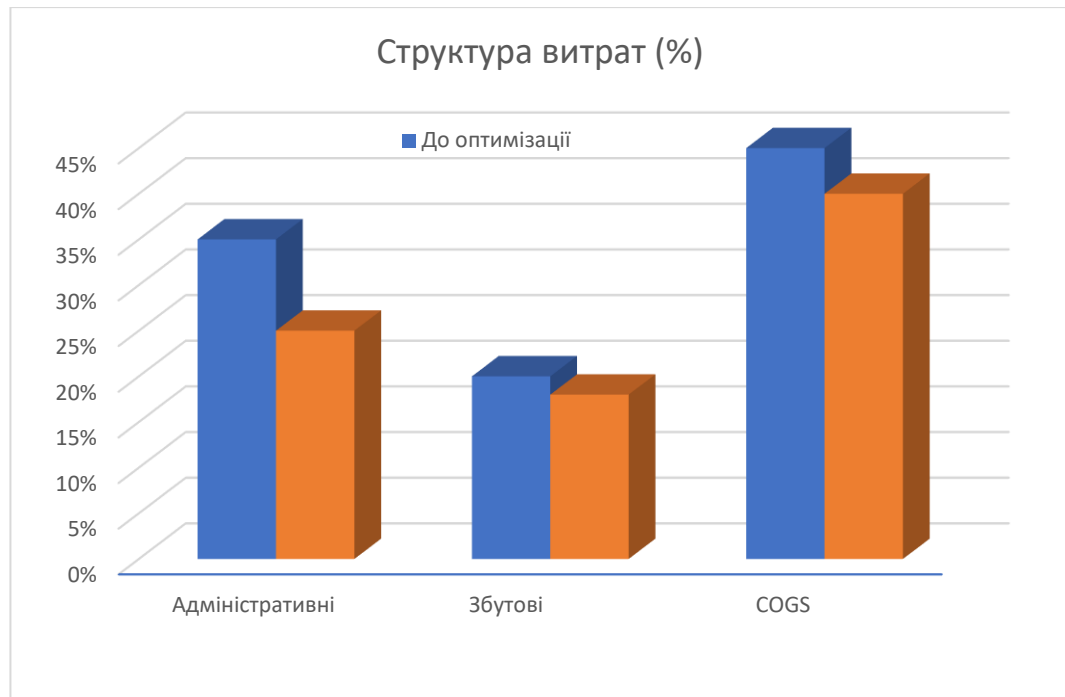
	Елемент облікової політики	Метод 1	Метод 2	Метод 3	Коментар щодо застосування
1	2	3	4	5	6
2	1. Оцінка вибуття запасів	FIFO	LIFO (в Україні заборонено П(С)БО, але метод відомий)	Середньозважена собівартість	FIFO найточніше відображає рух товарів у торгівлі; середньозважена — найпростіша в автоматизації; LIFO — не застосовується у фінансовому обліку в Україні.
3	2. Оцінка запасів за чистою вартістю реалізації	Індивідуальна оцінка	Групова оцінка	Комбінована	Індивідуальна — для дорогих товарів; групова — для масових товарів; комбінована — універсальний підхід.
4	3. Методи амортизації основних засобів	Прямолінійний	Виробничий	Прискорений (зменшеного залишку або кумулятивний)	Прямолінійний — найпоширеніший; виробничий — для обладнання; прискорений — для швидкозношуваних активів.
5	4. Амортизація МНМА	100 % при введенні	50 % на початку + 50 % при вибутті	Рівномірно протягом строку	100 % — найпоширеніше у торгівлі; рівномірний — рідше використовується.
6	5. Формування резерву сумнівних боргів	Індивідуальний метод	Груповий (відсоток від виручки або від дебіторської заборг.)	Модель очікуваних кредитних збитків (ECL)	Індивідуальний — малий оборот; груповий — масова дебіторська заборг.; ECL — за МСФЗ (більш точний).
7	6. Резерв відпусток	За середньоденною зарплатою	За кількістю днів + коефіцієнт	Автоматизовані розрахунки в ERP	Другий та третій методи забезпечують точніший контроль.

Джерело складено автором за [15,40]

	Елемент облікової політики	Метод 1	Метод 2	Метод 3	Коментар щодо застосування
	2	3	4	5	6
8	7. Визнання доходів	За відвантаженням (нарахуванням)	За фактом оплати (касовий метод — тільки для окремих платників)	За виконанням зобов'язань («performance obligations»)	Для торгівлі — відвантаження; для послуг — метод зобов'язань більш точний.
9	8. Визнання витрат	За нарахуванням	Касовий метод	Змішаний метод	За П(С)БО застосовується нарахування; касовий метод — виняток.
10	9. Облік курсових різниць	На дату операції і звітну дату	Тільки на звітну дату	Автоматична переоцінка в ERP	Перший метод — стандартний; третій — найзручніший при великій валютній експозиції.
11	10. Оцінка товарів у дорозі	За документами постачальника	За первісною оцінкою підприємства	За середньою митною вартістю	Залежить від логістики підприємства.
12	11. Розподіл транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ)	Пропорційно вартості	Пропорційно кількості	Пропорційно вазі/об'єму	Пропорційність вартості — найпоширеніша.
13	12. Облік виробничих накладних витрат	Прямолінійний розподіл	Нормативний метод	Activity-Based Costing (ABC)	ABC — найточніший, але найдорожчий; традиційні методи — простіші.
14	13. Класифікація витрат для управління	Без центрів відповідальності	За центрами відповідальності	За бізнес-процесами	Центри відповідальності — оптимальний варіант для торгівлі.
15	14. Облік запасів у WMS/ERP	Ручний облік	Напіваавтоматичний із сканерами	Повністю автоматизований (WMS інтегрований)	Інтегрований WMS — найефективніший у торгівлі.
16	15. Довідники номенклатури (MDM)	Ручне ведення	Частково автоматизовані перевірки	Повне управління якістю даних (Master Data Management)	MDM значно знижує дублювання та помилки у великих базах товарів.

Джерело складено автором за [15, 40]

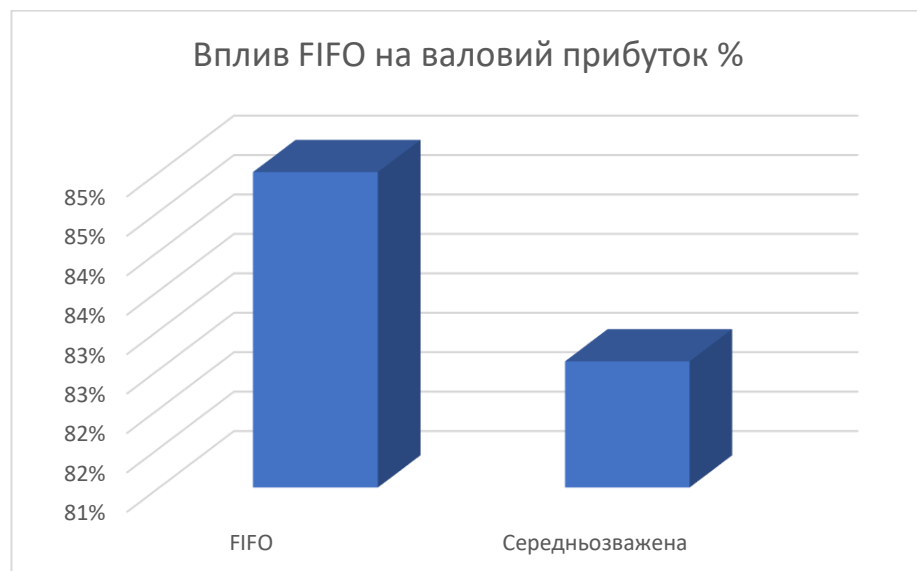
Порівняння структури витрат подано на рис.3.1.

Джерело складено автором за [20].

Рис.3.1 Структура витрат (%) до та після оптимізації облікової політики

Вплив FIFO на валовий прибуток подано на рис.3.2

Джерело складено автором за [15].

Рис.3.2 Вплив FIFO на валовий прибуток (%) до та після оптимізації облікової політики

Джерело складено автором за [15,40].

Рис.3.3 Порівняння методів амортизації

Зміни до облікової політики, розроблені із застосуванням інструментів бухгалтерського інжинірингу, мають безпосередній вплив на формування фінансової звітності, якість управлінської інформації та загальну ефективність діяльності підприємства. Це узгоджується з підходами, визначеними сучасними науковими дослідженнями щодо трансформації облікової системи під впливом цифровізації та реінжинірингу бізнес-процесів [15].

Оцінка впливу запропонованих змін на фінансову звітність і результативність діяльності підприємства ТОВ «ФІРМА «ПОСАД» дозволяє визначити оптимальну модель обліку з урахуванням стратегічних цілей ТОВ «Фірма «ПОСАД»:

1. Вплив на баланс (Звіт про фінансовий стан).

Запаси. Перехід від середньозваженої собівартості до FIFO (в оптимізованому та інноваційному варіантах) призводить до:

- збільшення вартості запасів у період зростання цін;
- зменшення собівартості реалізації (COGS);
- підвищення валового прибутку.

Це підвищує ліквідність та покращує коефіцієнти оборотності, що підтверджується дослідженнями щодо впливу методів оцінки запасів на фінансові результати.

Основні засоби. Впровадження виробничого та прискорених методів амортизації у короткостроковому періоді збільшує амортизаційні витрати та знижує прибуток, але дозволяє більш точно розподілити витрати відповідно до інтенсивності використання обладнання [15].

У довгостроковому періоді це підвищує достовірність відображення активів.

Дебіторська заборгованість. Перехід на резерв сумнівних боргів за груповим методом та ECL відповідає підходам МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» (МСФЗ 9, 2019) та сучасним практикам оцінки кредитного ризику збільшує розмір резерву, зменшує поточні активи та підвищує якість оцінки кредитного ризику. У результаті баланс стає реалістичнішим та більш консервативним.

2. Вплив на Звіт про фінансові результати.

Валовий прибуток. Метод FIFO дає +3–7 % до валового прибутку при інфляційному середовищі та зменшує собівартість. Традиційний варіант не забезпечує цього ефекту [35].

Адміністративні та збутові витрати. Автоматизація документів, RPA та оптимізація процесів скорочують витрати на ручну обробку документів на 15–30 %, зменшують операційні витрати та підвищують швидкість закриття місяця. Подібні результати підтверджують дослідження впровадження цифрових технологій у бухгалтерський облік [15].

У фінансових звітах це проявляється у зростанні операційного прибутку (EBIT).

Чистий прибуток. У короткостроковій перспективі оптимізований варіант дає помірне зростання прибутку, інноваційний варіант - можливе тимчасове зниження через інвестиції в ІТ. У довгостроковій перспективі інноваційний варіант забезпечує найбільше зростання чистого прибутку завдяки вищій продуктивності, точності та інтеграції систем [39].

3. Вплив на рух грошових коштів (Cash Flow).

Операційний потік. Автоматизація та оптимізація запасів забезпечують прискорення оборотності запасів на 5–12 %, скорочення періоду інкасації

дебіторської заборгованості та зменшення операційних витрат. Це формує стійке зростання операційного руху грошових коштів у середньостроковій перспективі.

Інвестиційний потік. Інноваційний варіант передбачає інвестиції у RPA, ERP, WMS, витрати на навчання персоналу та налаштування MDM. Це створює відтік коштів у перший рік, але приносить економічний ефект після 2–3 років [1].

4. Вплив на управлінські показники та KPI.

Оборотність запасів Оптимізований та інноваційний варіанти забезпечують скорочення середнього строку обороту товарів, покращення товарного планування.

Тривалість закриття місяця для традиційного варіанту — 5–7 днів, для оптимізованого — 3–5 днів для інноваційного — 1–2 дні (з використанням RPA).

Рівень помилок у облікових даних:

- традиційний — високий через ручні операції;
- оптимізований — середній;
- інноваційний — мінімальний (контролі + автоматизація + MDM).

Продуктивність бухгалтерії

Зростання ефективності:

- оптимізований — +20–30 %;
- інноваційний — +40–60 %.

Зміни облікової політики мають суттєвий позитивний вплив на фінансову звітність та результативність діяльності ТОВ «Фірма «ПОСАД». Це підтверджується як теоретичними дослідженнями, так і практичним досвідом компаній, що впроваджували інструменти бухгалтерського інжинірингу. Інтегральна оцінка ефекту від змін представлена в таблиці 3.4

Таблиця 3.4

Інтегральна оцінка ефекту від змін облікової політики

1	2	3	4	5
2	Показник	Традиційний	Оптимізований	Інноваційний
3	Якість фінансової звітності	середня	висока	дуже висока
4	Швидкість формування звітності	низька	середня	висока
5	Рентабельність	+0–2 %	+5–8 %	+10–15 %
6	Витрати на облік	високі	середні	низькі (після впровадження)
7	Ризики помилок	високі	середні	низькі
8	Операційна ефективність	низька	середня	висока
9	Якість фінансової звітності	низька	середня	дуже висока

Джерело складено автором за [15,1].

Згідно з опитуванням Європейської бізнес-асоціації [75], майже 52% малих та середніх компаній в Україні 2024 року визнали, що основні операційні втрати відбуваються через відсутність автоматизації та прозорих процесів. А компанії, які почали інтеграцію облікових системи з ERP, CRM і WMS та почали використовувати інструменти автоматизації та оптимізації облікових процесів, за перший рік знизили свої витрати в середньому 15–25%, (Рисунок 3.4). В українських умовах це відчувається ще сильніше: постійні зміни законодавства, проблеми з логістикою, брак досвідчених працівників і загальна нестабільність роблять додаткові втрати.

Рис.3.4. Результат опитування Європейської бізнес-асоціації.

Джерело [85]

В результаті дослідження, ми дійшли таких висновків:

Традиційний варіант облікової політики для ТОВ «Фірма «ПОСАД» може бути використаний лише як тимчасовий — він не забезпечує конкурентних переваг та стратегічного розвитку підприємства.

Оптимізований варіант облікової політики для ТОВ «Фірма «ПОСАД» покращує облікові процеси, підвищує точність даних та збільшує прибутковість без значних інвестицій.

Інноваційний варіант облікової політики для ТОВ «Фірма «ПОСАД» забезпечує найбільший довгостроковий ефект: зростання операційної ефективності, прозорість обліку, зменшення ризиків та розширення аналітичних можливостей.

Таким чином, упровадження інструментів бухгалтерського інжинірингу виступає стратегічним фактором, що дозволяє підвищити якість облікової системи, ефективність бізнес-процесів та фінансові результати підприємства.

У процесі проведеного аналізу нами було сформовано висновок що найбільш перспективним рішенням для організації облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» буде впровадження інноваційного варіанту облікової політики.

Інноваційний варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» базується на принципах цифрової трансформації та бухгалтерського інжинірингу. Він формує якісно нову модель обліку, у якій акцент зроблено на автоматизації, інтеграції та структурованому управлінні даними. За результатами аналізу можна сформулювати ключові висновки:

1. Підвищення ефективності облікових процесів ТОВ «Фірма «ПОСАД».

Використання роботизованих програмних агентів (RPA) дозволяє автоматизувати понад 60 % рутинних операцій: обробку банківських виписок, звірку взаєморозрахунків, формування звітності та контроль правильності проведення. Це приводить до скорочення часу закриття місяця з 5–6 днів до 1–2 днів, що відповідає світовим практикам цифрового обліку.

Автоматизація також зменшує людський фактор, що позитивно впливає на точність облікової інформації та зменшує операційні ризики, підтверджуючи висновки сучасних досліджень у сфері інформаційних систем.

2. Формування єдиного інформаційного простору ТОВ «Фірма «ПОСАД» через інтеграцію систем.

Інтеграція облікової системи з ERP, CRM і WMS дозволяє усунути дублювання даних та сформувати єдину узгоджену інформаційну структуру. Це забезпечує:

- підвищення точності даних про запаси та рух товарів;
- автоматичну синхронізацію взаєморозрахунків із клієнтами;
- своєчасне оновлення аналітики продажів та логістики.

Наявність єдиного цифрового контуру відповідає вимогам до сучасних бізнес-інформаційних середовищ.

3. Підвищення якості даних через MDM.

Упровадження підсистеми Master Data Management значно покращує якість довідкової інформації. Це забезпечує:

- відсутність дублювання;
- уніфікацію номенклатури;
- автоматичне заповнення реквізитів;

- стабільність даних у всіх підсистемах.

Висока якість даних є однією з ключових передумов для надійного фінансового обліку та управління ризиками, що також узгоджується з міжнародними стандартами інформаційної безпеки.

4. Актуалізація методології обліку ТОВ «Фірма «ПОСАД»

Інноваційний варіант передбачає адаптацію методології під міжнародні стандарти:

- застосування методу ефективної ставки під час обліку фінансових інструментів;
- формування резервів за моделлю очікуваних кредитних збитків (ECL);
- визнання доходів відповідно до концепції МСФЗ.

Ці рішення дозволяють ТОВ «Фірма «ПОСАД» підвищити прозорість звітності та стратегічну відповідність міжнародним вимогам.

5. Переваги для управління та стратегічного розвитку підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД».

Інноваційний варіант забезпечує:

- значне покращення оперативності формування звітності;
- скорочення витрат на бухгалтерське обслуговування у середньостроковій - перспективі;
- підвищення якості управлінських рішень завдяки аналітиці в режимі близькому до реального часу;
- зміцнення контролю над процесами, відповідність інформаційній безпеці та організаційним стандартам.

Усе це формує цифрову архітектуру обліку ТОВ «Фірма «ПОСАД», у якій усі процеси узгоджені, стандартизовані та автоматизовані.

Таким чином, упровадження інструментів бухгалтерського інжинірингу виступає стратегічним фактором, що дозволяє підвищити якість облікової системи, ефективність бізнес-процесів та фінансові результати підприємства.

Висновки до розділу 3

Застосування бухгалтерського інжинірингу у формуванні облікової політики підприємства забезпечує адаптивність облікової системи, її відповідність реальним економічним умовам і стратегічним цілям організації. Інжинірингові методи дозволяють оптимізувати облікові процедури та підвищити якість управлінських рішень шляхом комплексного аналізу альтернативних варіантів. У результаті облікова політика стає не формальним документом, а ефективним інструментом стратегічного управління підприємством.

В процесі роботи теоретично застосовано комплекс науково обґрунтованих методів бухгалтерського інжинірингу та проведено дослідження системи бухгалтерського обліку ТОВ «Фірма «ПОСАД». За результатами аналізу діючої облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» та її відповідності сучасним вимогам розроблені три варіанти облікової політики підприємства. Методами бухгалтерського інжинірингу проведено моделювання облікових процесів та оптимізації облікових рішень, оцінка впливу змін облікової політики на фінансову звітність і результативність діяльності підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД»,

В результаті моделювання облікової політики підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД» та оцінки впливу змін облікової політики на фінансову звітність і результативність діяльності дійшли таких висновків:

Традиційний варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» може бути використаний лише як тимчасовий — він не забезпечує конкурентних переваг та стратегічного розвитку підприємства.

Оптимізований варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» покращує облікові процеси, підвищує точність даних та збільшує прибутковість без значних інвестицій.

Інноваційний варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» обрано як самий ефективний інжиніринговий підхід для управлінських рішень, оскільки

він орієнтований на моделювання та аналітичну обробку інформації, забезпечує найбільший довгостроковий ефект, зростання операційної ефективності, прозорість обліку, зменшення ризиків та розширення аналітичних можливостей.

Таким чином, впровадження інструментів бухгалтерського інжинірингу виступає стратегічним фактором, що дозволяє підвищити якість облікової системи, ефективність бізнес-процесів та фінансові результати підприємства.

У процесі проведеного аналізу нами було сформовано висновок що найбільш перспективним рішенням для організації облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» буде впровадження інноваційного варіанту облікової політики.

Інноваційний варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» базується на принципах цифрової трансформації та бухгалтерського інжинірингу. Він формує якісно нову модель обліку, у якій акцент зроблено на автоматизації, інтеграції та структурованому управлінні даними.

Отже, бухгалтерський інжиніринг є необхідним інструментом трансформації системи обліку в умовах швидких технологічних змін та зростання вимог до інформаційної прозорості. Його застосування дає змогу оптимізувати облікові процедури, підвищити якість фінансової інформації та забезпечити гнучкість підприємства.

РОЗДІЛ 4

КОДЕКС ЕТИКИ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ

4.1 Формування кодексу етики бухгалтера

Поняття «етика» та «професійна етика» зародилися надзвичайно давно. Етика (грец. *ethos* – звичай) – філософська наука, об'єктом вивчення якої є мораль, її розвиток і роль у суспільстві. Етика – одна з найдавніших теоретичних дисциплін, яка виникла як частина філософії. Термін «етика» запропонував давньогрецький філософ Арістотель для означення філософського вчення про мораль, що пронизує усі види діяльності та стосунки людей. Етика – філософська наука, яка досліджує природу, сутність, виникнення, розвиток, структуру, функції моралі, її прояви у різноманітних сферах діяльності. Завдання етики – вирізнити моральну сторону з різноманіття людської діяльності, визначити й описати реальні звичаї, мотиви поведінки людей. Насамперед специфічні моральні вимоги стосуються професій, в яких моральний аспект відіграє значну роль, а моральність представника такої професії є невід'ємним елементом його компетентності. Це безпосередньо стосується бухгалтера та аудитора, на якість професійних послуг яких покладаються власники бізнесу, потенційні інвестори, кредитори, працівники, суспільство в цілому [26].

Професійна етика є невід'ємним елементом діяльності кожного фахівця. Бухгалтерська, аудиторська професії та професія податківця мають свої етичні норми і правила. Дотримання цих норм з боку відповідних спеціалістів сприяє формуванню довіри з боку власників бізнесу, інвесторів і кредиторів до результатів облікових процесів та аудиторських послуг, а також зміцнює довіру платників податків до державних інституцій і законодавства [26].

Професійна діяльність бухгалтера в Україні та в світі в цілому потребує регулювання різними положеннями, законодавчими актами, нормативними документами та інструкціями. Це регулювання стосується не тільки самої роботи, яку виконує бухгалтер, а також його відношення до своєї професійної діяльності, взаємодії з колегами та керівництвом в етичних аспектах самої

професії. В теперішній час приділяється багато уваги вивченню етики ділових стосунків, бізнеса, управління з метою підвищення рівня культури спілкування та професійної діяльності. Кодекс професійної поведінки встановлює принципи, якими керуються в сучасному бізнесі щодо надійної та справедливої фінансової та управлінської звітності та ділової практики. Кодекс встановлює наші зобов'язання перед клієнтами, роботодавцями, колегами та громадськими інтересами.

Професійні бухгалтери виконують в суспільстві важливу роль. Інвестори, кредитори, роботодавці та інші сектори ділового співтовариства, а також уряд і населення покладаються на професійних бухгалтерів, довіряючи їм ведення фінансового обліку і підготовку фінансових звітів, здійснення ефективного фінансового менеджменту і надання компетентних консультацій з різних питань бізнесу та оподаткування [12]. Ставлення та поведінка професійних бухгалтерів при наданні таких послуг впливає на економічний добробут їх співтовариства і країни в цілому. Професійні бухгалтери зможуть залишатись в такому привілейованому положенні, тільки якщо вони продовжуватимуть надавати суспільству ці унікальні послуги на рівні, який свідчить проте, що суспільна довіра є цілком обґрунтованою. Тому представники бухгалтерської професії в усьому світі найбільше зацікавлені в тому, щоб довести до відома споживачів послуг, які надаються професійними виконуються на найвищому рівні якості та надаються відповідно до етичних вимог, покликаних забезпечити такий рівень. Як стверджує Л. Сміт, дотримання кодексу етики сприяє громадській довірі до професійних послуг бухгалтера [74,12].

Це підтверджується численними дослідженнями економістів різних галузей, які акцентують увагу на важливості аналізу моральних аспектів господарської діяльності. Сучасна економічна наука все активніше переосмислює базові питання взаємодії культури та економіки, наголошуючи, що ці взаємозв'язки мають не теоретичний, а практичний характер. Ускладнення бізнес-середовища сьогодні зумовлене тісним переплетенням політичних, соціальних, правових і психологічних факторів.

Концептуальні основи бухгалтерського обліку, розроблені різними організаціями, ґрунтуються на ідеї, що бухгалтери мають діяти в інтересах суспільства, проявляючи безкорисливість, а не прагнути до отримання надмірного прибутку.

Професія бухгалтера має високу суспільну значущість, що передбачає усвідомлення та прийняття спеціалістом відповідальності діяти в інтересах суспільства. Праця бухгалтера спрямована не лише на задоволення потреб роботодавця чи конкретного клієнта — професійні стандарти та правила бухгалтерського обліку значною мірою формуються під впливом суспільних інтересів. У цьому контексті суспільство ототожнюється з колом користувачів інформації, яку створює бухгалтер.

Важливою рисою бухгалтерської професії є визнання її представниками відповідальності перед широким колом стейкхолдерів: клієнтами, кредиторами, державними органами, роботодавцями, найманими працівниками, інвесторами та професійною спільнотою. Ці суб'єкти покладаються на компетентність, неупередженість і доброчесність бухгалтерів, а також на їх дотримання вимог законодавства.

Під час складання та підтвердження фінансової звітності, на яку орієнтуються інвестори й інші зацікавлені користувачі, професійні бухгалтери виконують низку важливих завдань [26]:

- забезпечують раціональне розподілення та ефективне управління ресурсами у приватному та державному секторах; контролюють дотримання законодавчих норм під час здійснення господарських операцій як всередині організації, так і зовнішніми контрагентами;

- підтримують функціонування фінансових ринків і ринків капіталу, що, своєю чергою, впливає на виробництво товарів і надання послуг. На основі фінансової звітності інвестори, кредитори, уряд, роботодавці та громадськість ухвалюють ключові економічні рішення, від яких залежить розвиток економіки країни та фінансова стабільність суб'єктів господарювання;

– сприяють розвитку комерційних підприємств, забезпечують діяльність неприбуткових організацій та допомагають державним органам виконувати соціально-економічні функції. Без достовірної облікової інформації неможливе ефективне управління фінансами, коректне оподаткування та реалізація управлінських рішень. Облікові дані є основою для отримання кредитів, позик і залучення капіталу;

– забезпечують умови для економічного зростання держави та, відповідно, підвищення добробуту суспільства.

Отже, високий професійний рівень бухгалтерів прямо впливає на якість життя населення та формування суспільного добробуту. Діючи в інтересах суспільства, бухгалтер повинен неухильно дотримуватися положень Кодексу етики професійних бухгалтерів.

Фахівець з обліку зобов'язаний неупереджено оцінювати всі ситуації та фактичні дані, що належать до сфери його професійної компетентності. Він повинен уникати будь-яких проявів особистої зацікавленості, які можуть вплинути на результати роботи. Незалежність означає здатність діяти чесно й об'єктивно, достовірно відображати фінансовий стан підприємства незалежно від зовнішнього тиску, а ведення обліку та формування фінансових результатів має ґрунтуватися виключно на чинних нормах законодавства [26].

Розв'язання актуальних проблем бухгалтерського обліку неможливе без філософського осмислення та цілісного сприйняття світу. Інтерес до морально-культурних аспектів обліку активізувався у 1990-х роках як наслідок змін у світогляді та ідеології. На початку XXI століття ця тема стала ще актуальнішою. Поняття моралі та пов'язані з нею категорії почали активно використовуватись у наукових дослідженнях у сфері бухгалтерії, однак через складність теми досі не мають однозначного наукового визначення.

В Україні перші праці, присвячені морально-філософським аспектам професії бухгалтера, з'явилися приблизно через десятиліття після того, як це питання почали активно обговорювати на Заході. Дослідженню проблематики професійної етики на сучасному етапі економічного розвитку присвячено праці

багатьох вітчизняних науковців, таких як С.Ф. Голов [12], В.М. Костюченко, Л.В. Чижевська [12], Г.Г. Кірейцев [23], Т.М. Ковальчук [24], В.І. Кузь [24], М. Кулинич [26], О. Скорук [26].

Функції етики будь-якого виду професійної діяльності реалізуються через належне виконання чи дотримання її складових елементів, а саме: професійного обов'язку, культури, моралі, совісті, компетентностей, розвитку, такту, таємниці тощо [24]. Дані поняття дозволяють ідентифікувати обставини, які визначають перелік загроз недотримання етичних принципів, указати на зміст організаційних і методичних заходів, покликаних нівелювати негативний вплив окремих господарських ситуацій чи управлінських рішень на якісне виконання посадовими особами професійних обов'язків.

Як наголошує Ковальчук Т.М. та В.І. Кузь [24], позитивний вплив етичних принципів на здійснення професійної практичної діяльності забезпечується за умови чіткого розуміння працівниками їх змісту, особливостей реагування на обставини та ситуації, які ідентифікують ризики порушення професійної етики, підходів до застосування визначених правил тощо. Для виконання даних завдань необхідно конкретизувати положення професійної етики, які визначають вплив загальних понять моралі на специфіку окремих видів професійної діяльності.

Для формування глибоких і цілісних знань із професійної етики в обліку, аудиті та оподаткуванні варто розглянути основи бізнес-етики й економічної психології, зміст і природу професійної етики, умови її появи та розвиток. Також необхідно вивчити підходи до регулювання професійної діяльності бухгалтерів, аудиторів і податківців, ключові принципи та концептуальні засади їхньої етичної поведінки. Важливо проаналізувати особливості застосування етичних норм професійними бухгалтерами у публічній практиці та у бізнесі, змісту заходів із забезпечення дотримання етичних принципів штатними працівниками облікових служб, а також правила етичної поведінки працівників податкових контролюючих органів [24].

У табл. 4.1. наведений перелік основних елементів, які формують професійну етику як цілісну систему дотримання загальнолюдської моралі.

Таблиця 4.1

Основні поняття професійної етики

	Елементи	Характеристика
1	2	3
2	Професійний обов'язок	Домінантне поняття професійної моралі, яке взаємопов'язане з поняттям професійної відповідальності, передбачають детальну фіксацію посадових повноважень та обов'язків фахівців тієї чи іншої галузі професійної діяльності
3	Професійна культура	Відповідність професійної поведінки загальноприйнятим моральним нормам і принципам, а також регламентованим вимогам, що висуваються до професійної практичної діяльності
4	Професійна мораль	Конкретизація загальнолюдських моральних цінностей щодо визначного переліку професійних дій; сукупність моральних обов'язків, за допомогою яких простежується ставлення представника певної професії до об'єкта праці, колег, представників інших професій, партнерів, суспільства в цілому
5	Професійна совість	Аналіз результатів виконання професійних завдань з позиції дотримання загальнолюдських моральних цінностей
6	Професійна компетентність	Виконання посадових завдань відповідно до визначених професійних правил, що поширюються на предметну сферу діяльності
7	Професійний розвиток	Підвищення професійного, інтелектуального та культурного рівня за допомогою участі в заходах професійного зростання та на основі саморозвитку
8	Професійний такт	Прийнятне ставлення до інших учасників ділових відносин, які входять до предметної сфери посадових обов'язків працівника
9	Професійна таємниця	Використання тільки тієї інформації, яка необхідна для безпосереднього виконання посадових обов'язків, не розголошення інформації, що отримана в рамках виконання посадових завдань іншим особам

Джерело складено [24]

З метою служити суспільним інтересам, зміцнювати бухгалтерську професію в усьому світі та сприяти розвитку економіки різних країн світу шляхом установа високоякісних професійних стандартів та заохочення до їх

додержання, сприяння міжнародній конвергенції таких стандартів, а також висловлення своєї думки у суспільно значимих питаннях, у яких знання та досвід професійних бухгалтерів є найдоречнішими у 1977 р. була заснована Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ) [31]. Починаючи з 63 засновників з 51 країн в 1977 році, членство МФБ зросло. В даний час МФБ включає 169 організацій-членів з усього світу і партнерів в 127 країнах та юрисдикціях.

Керівні органи МФБ, її працівники та волонтери віддані цінностям доброчесності, прозорості та професіоналізму. МФБ прагне також посилити відданість професійних бухгалтерів цим цінностям завдяки прийняттю та поширенню Кодексу етики для професійних бухгалтерів Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (Кодексу РМСЕБ) [60].

Рада з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (РМСЕБ) є незалежним органом, що встановлює стандарти, який розробляє Кодекс етики для професійних бухгалтерів (Кодекс), застосовний в усьому світі. Мета РМСЕБ, як визначено у її Технічному завданні, – служити суспільним інтересам шляхом встановлення високоякісних стандартів етики для професійних бухгалтерів. Довгострокова мета РМСЕБ – конвергенція стандартів Кодексу етики для професійних бухгалтерів, у тому числі стандартів незалежності аудитора, зі стандартами, що видаються регуляторами та національними органами, що встановлюють стандарти. Конвергенція у єдину сукупність стандартів може покращити якість та узгодженість послуг, що надаються професійними бухгалтерами в усьому світі, а також сприяти підвищенню ефективності глобальних ринків капіталу.

Членів РМСЕБ призначає Рада МФБ на підставі рекомендацій Комітету з висування кандидатів за згодою Наглядової Ради з питань захисту суспільних інтересів (НРЗСІ), яка здійснює загальний нагляд за діяльністю РМСЕБ.

У таблиці 4.2 наведений ряд комісій і комітетів з розробки міжнародних стандартів і рекомендацій, з метою зосередження уваги на конкретних секторах професії які були створені МФБ.

Таблиця 4.2

Комісії і комітети з розробки міжнародних стандартів і рекомендацій створені МФБ

	Рада / Комітет	Дата створення
1	2	3
2	Рада з міжнародних стандартів аудиту та підтвердження достовірності звітності (IAASB) (колишній Міжнародний комітет з аудиторської практики)	Жовтень 1977
3	Рада з міжнародних освітніх стандартів в галузі бухгалтерського обліку (IAESB) (колишній Комітет з освіти)	Жовтень 1977
4	Рада з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (IESBA) (колишній Комітет з етики)	Жовтень 1977
5	Комітет професійних бухгалтерів у бізнесі (колишній комітет з фінансового і управлінського обліку заснований як комітет з управлінського обліку)	Жовтень 1977
6	Рада з міжнародних стандартів обліку і звітності у державному секторі (раніше Комітет з державного сектору)	Травень 1986
7	Комітет транснаціональних аудиторів	Травень 2000
	Консультативний комітет по питанням відповідності	Листопад 2003
8	Комітет з розвитку професійних бухгалтерських організацій (колишній Комітет по націям, що розвиваються)	Листопад 2005
9	Комітет з практики малого і середнього бізнесу	Листопад 2005

Джерело складено [32]

Прийнятий в РМСЕБ процес встановлення стандартів передбачає участь НРЗСІ та Консультативно-дорадчої групи РМСЕБ, яка при розробці стандартів та настанов РМСЕБ надає матеріали, пов'язані з питаннями захисту суспільних інтересів. Розробляючи свої стандарти, РМСЕБ повинна забезпечувати прозорість своєї діяльності та дотримуватися встановленого процесу, ухваленного НРЗСІ. Засідання ради, у тому числі телеконференції, відкриті для широкого загалу, а документи порядку денного уміщені на її веб-сторінці [60].

Міжнародна рада з етичних стандартів для бухгалтерів® (IESBA®) (International Ethics Standards Board for Accountants) [33] встановлює високоякісні

міжнародні етичні стандарти (включаючи незалежність) як основу етичної поведінки в бізнесі та організаціях, а також суспільної довіри до фінансової та нефінансової інформації, що є основоположним для належного функціонування та сталого розвитку організацій, фінансових ринків та економік у всьому світі.

Місія IESBA – служити суспільним інтересам за допомогою розробки високоякісних етичних стандартів для професійних бухгалтерів. Визнаючи метою професії служіння громадським інтересам та декларуючи відповідальність професійних бухгалтерів перед суспільством, Міжнародний кодекс етики для професійних бухгалтерів встановлює фундаментальні етичні засади, дотримання яких є обов'язком професійних бухгалтерів. Зареєстровані студенти АССА, афілійовані особи та члени асоціації зобов'язані дотримуватися Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів.

Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ) Рішенням XI з'їзду від 24 грудня 2007 р. м. Київ ПОСТАНОВИЛИ: Прийняти Кодекс етики Міжнародної федерації бухгалтерів, за Кодекс етики Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України, який є обов'язковим для дотримання усіма членами ФПБАУ.

МФБ давно усвідомила, що головний шлях до захисту суспільних інтересів полягає у розробці визнаних у міжнародному масштабі стандартів, їх просуванні та контролі за їх дотриманням як засобу забезпечення довіри до інформації, від якої залежать інвестори та інші зацікавлені особи. Відтак, МФБ забезпечує структури та процеси, що підтримують діяльність чотирьох незалежних рад з установа стандартів: Ради з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості, Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерської освіти, Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів та Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі. Ці незалежні ради з установа стандартів дотримуються суворої належної правової процедури, яка забезпечує розробку високоякісних стандартів в інтересах суспільства у прозорий, ефективний та дієвий спосіб; крім того, всі вказані ради мають консультативно-дорадчі групи, які відстоюють суспільні інтереси, та до складу

яких входять представники громадськості. Зазначені ради видають такі документи:

- Кодекс етики професійних бухгалтерів;
- Міжнародні стандарти аудиту, огляду, інших завдань з надання впевненості та пов'язаних з ними послуг;
- Міжнародні стандарти контролю якості;
- Міжнародні стандарти освіти;
- Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі.

Нагляд за діяльністю Ради з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості, Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерської освіти та Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів здійснює Наглядова рада з питань захисту суспільних інтересів [37].

Дорадча група з питань дотримання організаціями-членами МФБ своїх зобов'язань контролює виконання організаціями-членами програми, яка вимагає від дійсних та асоційованих членів МФБ підтвердження того, що вони роблять усе можливе для впровадження стандартів, випущених МФБ та Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Зобов'язання організацій-членів викладені у документі МФБ Зобов'язання членів МСБ. [31].

МФБ розробляє керівні настанови та сприяє спільному використанню ресурсів в інтересах професійних бухгалтерів у бізнесі. МФБ також створила групи для розгляду питань, що стосуються малих та середніх практик та малих та середніх підприємств, а також країн, що розвиваються, з яких усі відіграють надзвичайно важливу роль у глобальній економіці.

Комітет з питань професійних бухгалтерів в бізнесі у бізнесі служить інтересам організацій членів МФБ та професійних бухгалтерів у всьому світі, які працюють в торгівлі, промисловості, у сфері фінансових послуг, у галузі освіти, а також у державному та неприбутковому секторах. Його мета – сприяти усвідомленню цінності професійних бухгалтерів у бізнесі та підвищувати їх цінність шляхом поширення обізнаності про те, яку важливу роль відіграють професійні бухгалтери у створенні, уможливленні, збереженні та відображенні у

звітності цінності для організацій та їх зацікавлених сторін; а також надавати підтримку організаціям-членам у підвищенні компетентності своїх членів для виконання цих ролей. Вказані цілі досягаються завдяки сприянню комунікації та обміну належною практикою та ідеями.

Комітет з питань малих та середніх практик Міжнародної федерації бухгалтерів представляє інтереси професійних бухгалтерів, які займаються малою та середньою практикою. Комітет розробляє відповідні настанови та механізми, а також працює з метою забезпечення врахування потреб секторів малих та середніх практик і малих та середніх підприємств органами, які встановлюють стандарти, регуляторами та політиками. Комітет є також своєрідним рупором малих та середніх практик, покликаним посилити усвідомлення їхньої ролі та цінності, особливо у питаннях підтримки малих та середніх підприємств, а також важливості сектора малого бізнесу загалом. [31].

Комітет з питань організаційного розвитку бухгалтерської професії Головна увага комітету спрямована на розгляд складних питань, що виникають у процесі розвитку сильних професійних бухгалтерських організацій в країнах, які нещодавно з'явилися, та країнах, що розвиваються. Комітет уможливорює спільну роботу фахівців з розвинених країн та країн, що розвиваються, які розробляють програму поширення в суспільстві інформації про важливість бухгалтерської професії, привертаючи увагу до потреби створення та діяльності професійної бухгалтерської організації та підкреслюючи економічні та суспільні вигоди, які може дати професійна бухгалтерська організація.

Транснаціональний комітет аудиторів діє як виконавчий орган Форуму Фіrm – асоціації міжнародних мереж бухгалтерських фіrm, які здійснюють транснаціональні аудити. Комітет забезпечує офіційних зв'язок між Форумом та МФБ та відіграє головну роль у заохоченні членів Форуму до дотримання у практиці міжнародних аудитів стандартів високої якості:

- МФБ оприлюднює широке коло публікацій та ресурсних матеріалів:
- Міжнародні документи з питань контролю якості, аудиту, огляду, інших послуг з надання впевненості та пов'язаних з ними послуг.

- Міжнародні документи з питань освіти.
- Кодекс етики професійних бухгалтерів.

Міжнародні документи з питань обліку в державному секторі МФБ також публікує допоміжні матеріали щодо прийняття та впровадження, проекти документів для обговорення, консультаційні документи, а також друковані та електронні бюлетені. Більшість цих публікацій є доступними в електронному форматі на веб-сторінці МФБ для безплатного користування. [31].

Характерною рисою професії бухгалтера є прийняття на себе відповідальності діяти в суспільних інтересах. Саме тому відповідальність професійного бухгалтера полягає не лише у задоволенні потреб окремого клієнта чи роботодавця. Діючи в суспільних інтересах, професійний бухгалтер дотримується та виконує етичні вимоги цього Кодексу. Якщо закон або нормативний акт забороняє професійному бухгалтеру дотримуватись деяких розділів цього Кодексу, він має дотримуватися всіх інших розділів цього Кодексу, який складається з трьох частин.

Перша частина встановлює фундаментальні принципи професійної етики професійних бухгалтерів і надає концептуальну основу, що її професійні бухгалтери мають застосовувати з метою:

- а) ідентифікації загроз дотриманню фундаментальних принципів;
- б) оцінки значущості ідентифікованих загроз;
- в) застосування застережних заходів, якщо це необхідно, для усунення загроз або зменшення їх до прийнятного рівня.

Застережні заходи необхідні, коли професійний бухгалтер визначає, що загрози не відповідають рівневі, щодо якого розсудлива та поінформована третя сторона, зваживши усі конкретні факти й обставини, доступні професійному бухгалтеру на той час, ймовірніше за все, зробила б висновок, що дотримання фундаментальних принципів не ставиться під загрозу. При застосуванні цієї концептуальної основи професійний бухгалтер використовує професійне судження.

Друга та третя пояснюють, як застосовується концептуальна основа в конкретних ситуаціях. Вони містять приклади застережних заходів, що можуть бути доречними для розгляду загроз дотриманню фундаментальних принципів. В них також описані ситуації, у яких застережні заходи не придатні до розгляду загроз, внаслідок чого слід уникати обставин або стосунків, які створюють ці загрози. Друга частина стосується професійних бухгалтерів-практиків. Третя частина стосується професійних бухгалтерів у бізнесі. Професійні бухгалтери-практики також можуть вважати третю частину доречною щодо своїх певних обставин. Вживання дієслова “має” або теперішнього часу дієслів у цьому Кодексі означає вимогу до професійного бухгалтера або фірми дотримуватися конкретного положення, в якому вживається відповідне дієслово. Дотримання вимагається, окрім випадків, коли цей Кодекс дозволяє винятки.

4.2 Фундаментальні принципи

Професійний бухгалтер дотримується таких фундаментальних принципів [33]:

1) Чесність (Integrity).

Професійний бухгалтер повинен бути щирим та чесним в усіх професійних та ділових стосунках.

Професійний бухгалтер повинен діяти відкрито та чесно у всіх професійних та інших аспектах діяльності. Принцип чесності також передбачає справедливе ведення справ та правдивість.

Професійний бухгалтер не повинен свідомо бути пов'язаний зі звітністю, деклараціями, повідомленнями чи іншою інформацією, якщо має підстави вважати, що там містяться суттєві недостовірні твердження, що вводять в оману чи необдумані (необачні) заяви та дані, підготовлені недбало або пропускає чи приховує інформацію, яку необхідно надати, якщо такий пропуск чи приховування вводять в оману. У випадках, коли професійному бухгалтеру стає відомо, що він пов'язаний із такого роду звітністю, деклараціями, повідомленнями чи іншою інформацією, він зобов'язаний вжити заходів для того, щоб не мати відношення до цієї інформації.

2) Об'єктивність (Objectivity).

Професійний бухгалтер повинен не допускати упередженості, конфлікту інтересів або неправомірного впливу з боку інших осіб на професійні або ділові судження.

Професійний бухгалтер не повинен здійснювати професійну діяльність у ситуації, коли обставини чи особисті взаємини можуть спотворити чи вплинути на його професійні судження.

3) Професійна компетентність та належна ретельність (Professional Competence and Due Care).

Професійний бухгалтер повинен постійно підтримувати професійні знання та навички на високому рівні, необхідному для забезпечення отримання клієнтом чи роботодавцем компетентних, професійних послуг, що базуються на сучасних тенденціях практики, законодавстві та методиках, а також діяти сумлінно і відповідно до застосовних професійних та технічних стандартів.

Принцип професійної компетентності та належної ретельності також означає, що професійний бухгалтер повинен вживати розумних заходів для того, щоб особи, які працюють під його початком у його професійній діяльності, мали належну підготовку та належне керівництво.

Де це необхідно та доречно, професійний бухгалтер повинен інформувати роботодавців, клієнтів та інших осіб, які використовують його професійні послуги, про обмеження, властиві цим послугам.

4) Конфіденційність (Confidentiality).

Професійний бухгалтер повинен поважати конфіденційність інформації, отриманої в наслідок професійних та ділових відносин, і тому не розголошувати таку інформацію третім сторонам без належного та спеціального дозволу якщо немає юридичного чи професійного права розкривати її.

Повинен пам'ятати про необхідність дотримуватися конфіденційності і поза професійним середовищем, пам'ятаючи про небезпеку ненавмисного розголошення інформації особам, з якими він перебуває в тісних ділових відносинах або близькій спорідненості.

Повинен дотримуватися конфіденційності інформації всередині своєї організації-роботодавця та всередині організації-замовника послуг.

Повинен дотримуватися конфіденційності інформації, розкритої йому потенційним клієнтом-замовником послуг або роботодавцем.

Не повинен розкривати конфіденційну інформацію, отриману внаслідок професійних чи ділових відносин, за межами організації-роботодавця або третім особам, за винятком випадків, коли існує професійне чи встановлене законом право чи обов'язок розкрити таку інформацію.

Не повинен використовувати конфіденційну інформацію, отриману в результаті професійних чи ділових відносин, для отримання ним чи третіми особами будь-яких переваг.

Не повинен використовувати або розкривати конфіденційну інформацію, отриману в результаті професійних або ділових відносин, та після закінчення відносин із роботодавцем або клієнтом-замовником послуг.

Повинний вжити розумних заходів, щоб особи, які працюють під його керівництвом у професійній якості, та особи, від яких він отримує консультації чи допомогу, з належною повагою ставилися до його обов'язку дотримуватися конфіденційності інформації.

Необхідність дотримуватися конфіденційності зберігається після закінчення відносин з роботодавцем або клієнтом-замовником послуг.

Змінюючи місце роботи, або приступаючи до роботи з новим замовником послуг, професійний бухгалтер має право використовувати попередній досвід, однак не повинен використовувати чи розкривати конфіденційну інформацію, отриману раніше внаслідок професійних чи ділових відносин.

5) Професійна поведінка (Professional behavior).

Дотримання цього принципу зобов'язує професійного бухгалтера виконувати відповідні вимоги закону та уникати дій, які можуть дискредитувати професію. Професійний бухгалтер не повинен свідомо брати участь у бізнесі чи діяльності, які створюють або могли створювати загрози чесності, об'єктивності чи доброї репутації професії, і, як наслідок, було б несумісним з основними

принципами бухгалтерської етики. Надаючи послуги, професійний бухгалтер не повинен дискредитувати професію або робити заяви, що перебільшують рівень послуг, який він може надати, його кваліфікацію та професійний досвід. Нехтувати відгуками про свою роботу з боку інших колег або проводити необґрунтовані порівняння своєї роботи з роботою інших.

4.3 Концептуальний підхід до дотримання основних принципів етики

Обставини роботи професійних бухгалтерів можуть створити загрози порушення основних принципів етики. Складно припустити та запобігти всім ситуаціям які можуть виникнути як загрози для застосування фундаментальних принципів. Крім того, завдання та роботи можуть мати різний характер, що призводить до виникнення різноманітних загроз, для яких необхідно застосовувати відповідні заходи безпеки. Отже, цей Кодекс визначає концептуальну основу, яка зобов'язує професійного бухгалтера виявляти, оцінювати та вирішувати загрози, що можуть перешкоджати дотриманню основних принципів. Такий підхід допомагає бухгалтерам дотримуватися етичних норм, встановлених Кодексом, і виконувати свій обов'язок діяти в інтересах суспільства. Він охоплює широкий спектр ситуацій, які можуть створювати ризики для дотримання принципів, і застерігає бухгалтера від припущення, що певна дія є прийнятною лише тому, що вона не прямо заборонена.

Якщо професійний бухгалтер виявляє загрози дотриманню основних принципів і після оцінки визначає, що рівень цих загроз є надмірним, він має з'ясувати, чи існують відповідні запобіжні заходи та чи можливо їх застосувати, щоб усунути ці загрози або знизити їх до прийнятного рівня. Під час такого аналізу бухгалтер керується професійним судженням і враховує, чи дійшла б розумна та добре поінформована третя сторона, маючи доступ до всіх релевантних фактів та обставин, до висновку, що ці загрози можна ефективно

усунути або зменшити шляхом вжиття відповідних заходів без шкоди для дотримання етичних принципів.

Оцінюючи рівень загроз, професійний бухгалтер бере до уваги як якісні, так і кількісні аспекти. У процесі застосування концептуальної основи можуть виникнути ситуації, коли загрозу неможливо усунути або зменшити до прийняттого рівня — або через її надмірну серйозність, або через відсутність належних запобіжних заходів. У таких випадках бухгалтер зобов'язаний відмовитися від виконання конкретного завдання чи припинити його надання. Якщо ж ідеться про бухгалтера-практика, він має відмовитися від участі в цьому завданні, а якщо про бухгалтера в бізнесі — то навіть від подальшої роботи в організації-роботодавці, якщо це необхідно.

Професійний бухгалтер може ненавмисно порушити вимоги цього Кодексу. Залежно від характеру та важливості такого порушення, його можна не вважати загрозою для дотримання основних етичних принципів, якщо воно вчасно виявлене, виправлене, і вжито відповідних запобіжних заходів.

У разі виникнення нестандартних обставин, за яких дотримання конкретної вимоги Кодексу може призвести до небажаних або таких, що не відповідають суспільним інтересам, наслідків, професійному бухгалтеру слід звернутися за порадою до професійної організації або відповідної регулюючої організації.

Загрози можуть виникати внаслідок різних взаємовідносин або ситуацій. Якщо певна ситуація або взаємини створюють загрозу, це може призвести до реального ризику чи навіть лише до враження, що існує ризик порушення професійним бухгалтером основних етичних принципів. Деякі обставини або взаємини можуть спричиняти одразу кілька видів загроз, так само як одна загроза може впливати на дотримання не одного, а кількох фундаментальних принципів. Усі загрози зазвичай належать на одній або кільком з таких категорій [33].

1) Загроза власного інтересу — це ризик того, що фінансові або інші особисті інтереси можуть неправомірно вплинути на неупередженість суджень чи дій професійного бухгалтера.

2) Загроза власної оцінки виникає тоді, коли бухгалтер має оцінювати результати попередніх рішень або послуг, які він сам або його колеги (у межах фірми чи організації) надали раніше, і ці оцінки можуть бути упередженими.

3) Загроза захисту полягає в тому, що бухгалтер може настільки підтримувати позицію клієнта або роботодавця, що його об'єктивність буде поставлена під сумнів.

4) Загроза особистих стосунків виникає, коли через тривалі або близькі взаємини з клієнтом чи роботодавцем бухгалтер може виявляти надмірну лояльність до їхніх інтересів або критично сприймати їхню діяльність.

5) Загроза тиску — це ризик того, що бухгалтер діятиме неупереджено через наявний або уявний тиск, зокрема у вигляді спроб впливати на його професійні рішення у недопустимий спосіб.

У Частинах Б і В цього Кодексу наводяться приклади, як ці види загроз можуть виникати у діяльності професійних бухгалтерів-практиків та бухгалтерів у бізнесі.

Дії або заходи, що можуть допомогти усунути загрози або знизити їх до прийняттого рівня, поділяються на дві основні категорії [33]:

а) Застережні заходи, передбачені професійними організаціями, законодавством або нормативними документами;

б) Застережні заходи, що впроваджуються у робочому середовищі.

До застережних заходів, які встановлюються професійними органами, законодавчими або регуляторними вимогами, належать:

- обов'язкові вимоги до рівня освіти, професійної підготовки та досвіду, необхідного для отримання кваліфікації фахівця;
- вимоги до проходження безперервного професійного навчання;
- регуляторні положення щодо системи корпоративного управління;
- дотримання професійних стандартів;
- контроль і нагляд з боку професійних організацій чи регулюючих органів, а також дисциплінарні механізми;

- незалежна перевірка звітів, податкових декларацій, листування або іншої документації, підготовленої бухгалтером, з боку уповноваженої зовнішньої сторони.

Деякі запобіжні заходи можуть підвищувати шанси на виявлення або недопущення неетичної поведінки. Такі заходи можуть запроваджуватися професійними бухгалтерськими організаціями, законодавством, нормативними актами або роботодавцями та включають:

- ефективні та добре відомі механізми подання скарг, які діють у межах організацій-роботодавців, професійних об'єднань або регулюючих органів і дають змогу колегам, керівництву або громадськості звертати увагу на випадки непрофесійної чи неетичної поведінки;
- чітко визначений обов'язок повідомляти про порушення етичних норм, що зобов'язує працівників інформувати про випадки недотримання етичних стандартів.

Професійний бухгалтер може опинитися в ситуації, де виникає конфлікт у дотриманні фундаментальних етичних принципів. У випадках, коли конфлікт стосується внутрішніх процесів або взаємин в організації, бухгалтеру слід розглянути можливість звернення до вищого керівництва, наприклад, до ради директорів або аудиторського комітету.

Якщо суттєвий конфлікт не вдається вирішити внутрішньо, бухгалтер може звернутися за професійною порадою до відповідної професійної організації або до юриста. Зазвичай таке звернення можливе без порушення принципу конфіденційності, особливо якщо питання обговорюється анонімно або в рамках юридичного захисту (наприклад, адвокатської таємниці).

Ситуації, у яких може знадобитися юридична консультація, можуть бути різноманітними. Наприклад, якщо бухгалтер виявляє факт шахрайства, повідомлення про який потенційно порушує зобов'язання щодо конфіденційності, він може звернутися до юриста, щоб з'ясувати, чи існує юридичний обов'язок повідомити відповідні органи.

Якщо всі можливі способи врегулювання конфлікту вичерпані, а проблема залишається невирішеною, професійному бухгалтеру слід, якщо це можливо, дистанціюватися від ситуації, яка створює етичний конфлікт. Це може означати відмову від участі у виконанні певного завдання, відмова від самого завдання, а в крайніх випадках — звільнення з фірми або організації, у якій він працює.

Розвиток професійної етики та оновлення вимог до поведінки бухгалтера починається з переосмислення самої сутності професії та її призначення. Первинною роллю бухгалтера було ведення обліку та фіксація господарських операцій. Проте з часом, унаслідок природної еволюції, бухгалтер перетворився на кваліфікованого спеціаліста, який не лише забезпечує точність і неупередженість фінансової інформації, а й створює аналітичну основу для управлінських рішень і бере участь у формуванні стратегії сталого розвитку підприємства.

В умовах глобальної цифрової трансформації поведінка бухгалтера має ґрунтуватися на усвідомленні важливості володіння цифровим мисленням. Зокрема, в цифровому середовищі зростає значення достовірності фінансової інформації та неупередженості рішень, адже сучасні користувачі мають розширені можливості для перевірки даних та контролю дій фахівця.

У зв'язку з цим ключового значення набуває етична та професійно коректна поведінка бухгалтера, яка безпосередньо впливає на якість його послуг і рівень довіри до нього як до спеціаліста.

За результатами дослідження встановлено, що професійна етика бухгалтерів є самостійною галуззю знань, яка охоплює норми, правила та принципи етичної поведінки в межах виконання професійних обов'язків. Відповідно до Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів, основними принципами етичної поведінки є: чесність, об'єктивність, професійна компетентність і належна ретельність, конфіденційність і професійна поведінка.

Висновки до розділу 4

Професійна діяльність бухгалтера в Україні та в світі в цілому потребує регулювання різними положеннями, законодавчими актами, нормативними документами та інструкціями. Це регулювання стосується не тільки самої роботи, яку виконує бухгалтер, а також його відношення до своєї професійної діяльності, взаємодії з колегами та керівництвом в етичних аспектах самої професії.

Розвиток професійної етики та оновлення вимог до поведінки бухгалтера починається з переосмислення самої сутності професії та її призначення. Первинною роллю бухгалтера було ведення обліку та фіксація господарських операцій. Проте з часом, унаслідок природної еволюції, бухгалтер перетворився на кваліфікованого спеціаліста, який не лише забезпечує точність і неупередженість фінансової інформації, а й створює аналітичну основу для управлінських рішень і бере участь у формуванні стратегії сталого розвитку підприємства.

Фахівець з обліку зобов'язаний неупереджено оцінювати всі ситуації та фактичні дані, що належать до сфери його професійної компетентності. Він повинен уникати будь-яких проявів особистої зацікавленості, які можуть вплинути на результати роботи. Незалежність означає здатність діяти чесно й об'єктивно, достовірно відображати фінансовий стан підприємства незалежно від зовнішнього тиску, а ведення обліку та формування фінансових результатів має ґрунтуватися виключно на чинних нормах законодавства.

Професійна етика є невід'ємним елементом діяльності кожного фахівця. Бухгалтерська, аудиторська професії та професія податківця мають свої етичні норми і правила. Дотримання цих норм з боку відповідних спеціалістів сприяє формуванню довіри з боку власників бізнесу, інвесторів і кредиторів до результатів облікових процесів та аудиторських послуг, а також зміцнює довіру платників податків до державних інституцій і законодавства.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у процесі роботи над дослідженням ми досягли поставленої мети та виконали всі завдання, в результаті чого прийшли до таких висновків.

Актуальність використання методів бухгалтерського інжинірингу полягає в тому, що стратегічний облік стає інструментом трансформації способів формування та подання інформації, адже традиційні підходи вже не здатні повністю задовольнити потреби сучасного бізнесу.

Бухгалтерський інжиніринг — це комплекс науково обґрунтованих методів, які дають змогу точніше визначати об'єкти бухгалтерського обліку, створювати ефективні способи їх обробки, структуризації й представлення. Саме такий підхід найбільш повно відповідає вимогам сьогодення та забезпечує формування стратегічно спрямованих систем обліку, орієнтованих на розвиток і довгострокове планування.

По-перше, бухгалтерський інжиніринг забезпечує адаптивність облікової системи, дозволяючи підприємствам оперативно реагувати на зміни нормативно-правових актів, ринкових умов та внутрішньої організаційної структури. Завдяки цьому підприємства можуть підтримувати відповідність своїх облікових процедур сучасним вимогам.

По-друге, інжиніринговий підхід підвищує ефективність управлінських рішень, оскільки орієнтований на моделювання та аналітичну обробку інформації. Це дає можливість формувати альтернативні сценарії розвитку, оцінювати ризики та прогнозувати фінансові результати.

По-третє, актуальність бухгалтерського інжинірингу зростає в умовах масштабної цифровізації, що передбачає використання хмарних технологій, ERP-систем, роботизованої автоматизації процесів (RPA), штучного інтелекту. Інжиніринг дозволяє інтегрувати технологічні рішення у процес формування та ведення обліку.

Крім того, застосування інжинірингових підходів сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства, оскільки забезпечує прозорість,

оперативність і високу якість облікової інформації. Це, у свою чергу, підсилює інвестиційну привабливість та управлінську гнучкість.

Бухгалтерський інжиніринг відіграє важливу роль у посиленні системи внутрішнього контролю, дозволяючи зменшити ймовірність облікових помилок та забезпечити захист від шахрайських дій.

В процесі роботи теоретично застосовано комплекс науково обґрунтованих методів бухгалтерського інжинірингу та проведено дослідження системи бухгалтерського обліку ТОВ «Фірма «ПОСАД». За результатами аналізу діючої облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» та її відповідності сучасним вимогам розроблені три варіанти облікової політики підприємства. Методами бухгалтерського інжинірингу проведено моделювання облікових процесів та оптимізації облікових рішень, оцінка впливу змін облікової політики на фінансову звітність і результативність діяльності підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД». За результатами дослідження також встановлено, що професійна етика бухгалтерів є самостійною галуззю знань, яка охоплює норми, правила та принципи етичної поведінки в межах виконання професійних обов'язків.

В результаті моделювання облікової політики підприємства ТОВ «Фірма «ПОСАД» та оцінки впливу змін облікової політики на фінансову звітність і результативність діяльності дійшли таких висновків:

Традиційний варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» може бути використаний лише як тимчасовий — він не забезпечує конкурентних переваг та стратегічного розвитку підприємства.

Оптимізований варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» покращує облікові процеси, підвищує точність даних та збільшує прибутковість без значних інвестицій.

Інноваційний варіант облікової політики ТОВ «Фірма «ПОСАД» обрано як самий ефективний інжиніринговий підхід для управлінських рішень, оскільки він орієнтований на моделювання та аналітичну обробку інформації, забезпечує найбільший довгостроковий ефект, зростання операційної ефективності, прозорість обліку, зменшення ризиків та розширення аналітичних можливостей.

Отже, бухгалтерський інжиніринг є необхідним інструментом трансформації системи обліку в умовах швидких технологічних змін та зростання вимог до інформаційної прозорості. Його застосування дає змогу оптимізувати облікові процедури, підвищити якість фінансової інформації та забезпечити гнучкість підприємства. Водночас низка проблем організаційного, методичного та технологічного характеру потребує комплексного підходу до впровадження інжинірингових методів.

Попри виявлені в результаті дослідження значні переваги та актуальність бухгалтерського інжинірингу, в роботі було розглянуто проблеми упровадження бухгалтерського інжинірингу:

Недостатність нормативно-правового забезпечення. Існуюча законодавча база часто не містить чітких методичних рекомендацій щодо використання інжинірингових технологій у бухгалтерському обліку, що ускладнює їх практичне застосування.

Дефіцит кваліфікованих фахівців. Бухгалтерський інжиніринг потребує компетенцій не лише в обліку, а й у фінансовому аналізі, бізнес-моделюванні та ІТ. Нестача кадрів із такими навичками ускладнює процес впровадження нових підходів.

Опір змінам з боку персоналу. Будь-які інновації викликають певний рівень психологічного та організаційного спротиву.

Висока вартість впровадження. Проектування та модернізація облікових процесів часто потребують значних інвестицій у програмне забезпечення, навчання персоналу та реорганізацію існуючих бізнес-процесів.

Технічні труднощі інтеграції. Не всі підприємства мають сучасні технологічні платформи, тому інтеграція інжинірингових рішень з існуючими системами може бути складною або потребувати додаткових ресурсів.

Ризики помилок у проектуванні. Некоректно побудована модель обліку може призвести до спотворення даних, помилок у звітності та необґрунтованих управлінських рішень.

Бухгалтерський інжиніринг залишається актуальним напрямом дослідження, оскільки він відповідає потребам сучасного бізнесу в цифровізації, оптимізації процесів, підвищенні прозорості й аналітичності облікової інформації. Його розвиток визначає ефективність функціонування облікових систем у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусак В., Хорошилова І., Смірнова Н. Вплив цифрових технологій на розвиток системи обліку і аудиту в Україні 2025
<https://zenodo.org/records/14697272>
2. Баранов О., Костенко О., Дубняк М., Головка О. Цифрова трансформація суспільства: правові аспекти та сучасні проблеми : монографія – Київ; Одеса : Фенікс, 2024. – 184 с.
https://ippi.org.ua/sites/default/files/cifrova_transformaciya_suspilstva_maket_2.pdf
3. Білоус О. С., Кундеус О. М. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2023. № 83(4). С. 56–61.
4. Безручук С. Л., Грабчук І. Л. Основні концепції впливу цифровізації на якість бухгалтерського обліку. Економіка, управління та адміністрування. 2021. № 4(98). С. 69–74. DOI: 10.26642/ema-2021-4(98)-69-74.
5. Бруханський Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 384 с.
6. Бруханський Р., Спільник І. Цифровий облік: поняття, витоки та актуальний дискурс. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. № 3–4. С. 7–20.
7. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Канурна З.Ф., Малюга Н.М., Чижевська Л.В. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. – Житомир: ПП “Рута”, 2005. – 480 с.
8. Бутинець Ф.Ф. Інформаційні системи і технології в обліку: підручник / Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Євдокимов В.В., Легенчук С.Ф. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Ж.: ПП"Рута", 2007. – 468с.
9. Гаміреза Вакіліфард, Аббасзаде Мейна Ш., Мохаммад Р. Хатаї. Оцінка впливу ERP-систем на ефективність та управлінський облік. European

Online Journal of Natural and Social Sciences. https://european-science.com/eojnss/article/view/1369?utm_source

10. Герасимович І. А. Бухгалтерський інжиніринг для українських підприємств Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 22 травня 2020 р. Том 1. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 232 с.

<https://dspace.vnmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6747/%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B8%20%D0%A2%D0%9D%D0%95%D0%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

11. Городиський М. П., Легенчук С. Ф., Майстренко Н. М. Захист бухгалтерських даних в умовах використання Інтернету речей: проблеми та перспективи. Облік і фінанси. 2021. № 1. С. 12–19.

12. Голов С.Ф., Голубка Я.В., Костюченко В.М., Кузіна Р.В., Чижевська Л.В. Професійна етика бухгалтера: підручник. Житомир, ПП Рута 2022. – 260 с. <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8043?mode=full>

13. Дія бізнес. <https://business.diiia.gov.ua/history-of-success/shcho-take-erp-systema-ta-iaak-vona-dopomozhe-vashomu-biznesu> (дата звернення 29.11.25)

14. Домбровська Н. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку: вплив технологій на ефективність та якість фінансової звітності. Економічний аналіз. 2023 рік. Том 33. № 2.

15. Жук В. М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект: монографія. К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 408 с.

16. Жук В. М., Бездушна Ю. С. Розвиток бухгалтерського обліку на основі новітніх ІТ-технологій: Колективна монографія. За ред. К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. 452 с.

17. Загородній А. Г., Корягін М. В., Єлісєєв А. В., Полякова Л. М. Аудит: теорія і практика. Львів: „Львівська політехніка”, 2004. – 456 с.

18. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

19. Інжиніринг. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інжиніринг>
20. Карпенко Ю.В. Процесно-орієнтоване управління витратами виробничого підприємства. 2016
<https://economics.net.ua/files/archive/2016/No3/161.pdf>
21. Кащена Н. Б. Бухгалтерський інжиніринг в обліково-аналітичному забезпеченні управління економічною активністю підприємств торгівлі. Український журнал прикладної економіки. 2021. Т. 6. № 1. С. 330–336.
22. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. Облік і фінанси. 2019. № 1(83). С. 28–34.
23. Кірейцев Г. Г. Стратегічний бухгалтерський облік і контроль: концепції та інструменти. Київ: Центр учбової літератури, 2017.
24. Ковальчук Т.М., Кузь В.І. К 563 Професійна етика в обліку, аудиті та оподаткуванні: навч. посібник Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 200 с.
https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10299/Profesiuna_etuka_2024.pdf?sequence=1&isAllowed=y
25. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Куц В. І. Трансформація форм бухгалтерського обліку у цифрових технологіях. Економічний простір. 2021. № 168. С. 132–137. <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/869/843>
26. Кулинич М. Б., Скорук О. В. К-90 Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с.
https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22436/1/PEBAP_MR.pdf
27. Лаговська О. А. Обліково-аналітичне забезпечення вартісноорієнтованого управління: монографія. Житомир: ЖТУ, 2012. 676 с. С34
28. Лаура-Євгенія-Лавінія Барна, Богдан-Штефан Іонеску, Ліліана Іонеску-Феляге. Вплив ERP-систем на звітність організацій. Sustainability. 2021.
29. Мазараки А. А. Торговля. Деньги. Менталитет: монографія. Київ: Книга, 2006. 632 с.

30. Мельник Н.Г. Особливості аудиту на міжнародному рівні : монографія / Наталія Мельник // Економічна криза: фактори, моделі та механізми подолання: монографія / за заг. ред. С.А. Ткаченка, М.С. Пашкевич: Дніпропетровськ: НГУ, 2015. – С. 143-152 [URI](http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/15797)
<http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/15797>
31. Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ) IFAC <http://www.ifac.org/> (дата звернення: 12.06.2025)
32. Міжнародна федерація бухгалтерів
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D1%84%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B1%D1%83%D1%85%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B2 (дата звернення 05.12.25)
33. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності), видання 2022 р.
<https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2024-03/%D0%9C%D0%86%D0%96%D0%9D%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%98%D0%98%CC%86%20%D0%9A%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9A%D0%A1%20%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%98%202022.pdf>
34. Міністерство цифрової трансформації України. Цифрова стратегія України 2020–2030: офіційне видання. — К., 2020.
35. Мурашко В.С., Литвин Т.А. Вплив методів оцінки вибуття запасів на чистий прибуток підприємства. Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/616e62a1-5cb5-49b0-9fbf-50266a2feff5/content>
36. Нагірська К. В. Інформаційні потреби стратегічного менеджменту. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнар. зб. наук. праць. Тернопіль: Крок, 2013. С. 27-28.
37. Наглядова рада з питань захисту суспільних інтересів (НРЗСІ) www.ipiob.org. (дата звернення: 11.06.2025)

38. Нападовська Л. В. Базові принципи управлінського обліку [Електронний ресурс] Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 1. - С. 173-181. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_1_22
39. Ніколау Андреас, Сомнатх Бахаттачарья Вплив використання ERP-систем на організаційну ефективність: вплив змін після впровадження. 2006 *Журнал міжнародних інформаційних систем*.
40. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку України (НП(С)БО). Мінфін України. <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
41. Оксамитна Л., Пряха Р. Особливості сучасних ERP-систем. Управління розвитком складних систем. 2022. <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2022.51.31-40>
42. Пошук google Практична методологія ІТ-аудиту https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%B4%D0%BE%D0%B4_%2015%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%86%D0%A2-%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%83.pdf
43. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах цифрових технологій. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 3(23). С. 149–157.
44. Про стимулювання розвитку цифрової економіки: Закон України № 1667-IX, в редакції від 01.01.2023. Відомості Верховної Ради України, 2023, №№ 6-7, ст.18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
45. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України № 2155-VIII, в редакції від 01.01.2024, Відомості Верховної Ради, 2017, № 45, ст.400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

46. Про електронну комерцію: Закон України № 675-VIII, в редакції від 01.01.2024. Відомості Верховної Ради, 2015, № 45, ст.410. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>

47. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України № 3321-IX в редакції від 02.03.2024, Відомості Верховної Ради, 2023, № 90, ст.345.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text>

48. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України № 851-IV, в редакції від 31.12.2023. Відомості Верховної Ради України, 2003, № 36, ст.275. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 05.12.25)

49. Про електронні комунікації: Закон України № 1089-IX, в редакції від 01.07.2024, Відомості Верховної Ради України, 2023, № 97-100, ст.393. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>

50. Про хмарні послуги: Закон України № 2075-IX, в редакції від 28.06.2024, Відомості Верховної Ради України, 2023, № 15, ст.52. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2075-20#Text>

51. Про публічні електронні реєстри: Закон України № 1907-IX, в редакції від 01.01.2023. Відомості Верховної Ради України, 2023, № 11, ст.27.URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text>

52. Про адміністративні послуги: Закон України № 5203-VI, в редакції від 27.04.2024, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст.409), URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

53. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках,

URL:[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80?find=1&text=%D0%B4%D1%96%D1%8F#Text)

[%D1%80?find=1&text=%D0%B4%D1%96%D1%8F#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80?find=1&text=%D0%B4%D1%96%D1%8F#Text)

54. Про облікову політику <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05#Text>

55. Податковий кодекс України (в редакції від 28 жовтня 2022 року).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
56. Пуцентейло П., Довбуш А. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Інноваційна економіка. 2021. № 3–4. С. 140–151.
<https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/781/887>
57. Пошук google Моделювання та оптимізація бізнес-процесів на підприємстві <https://edilo.com.ua/blog/modelyuvannya-ta-optymizacziya-biznes-proczesiv-na-pidpryyemstvi/> (дата звернення 07.12.25)
58. Пушкар М. С. Семанюк В.З. Розробка систем обліку: навчальний посібник – Тернопіль: ТНЕУ, 2009.- 208с.
59. Пушкар М. С. Господарський облік і суспільство. Інноваційна економіка. 2012. № 6. С. 16–22.
60. Рада з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (PMCEB) Міжнародна рада з етичних стандартів для бухгалтерів® (IESBA®) (International Ethics Standards Board for Accountants) <http://www.ethicsboard.org/> (дата звернення: 10.06.2025)
61. Райан, Б. Стратегический учет для руководителя / Пер с англ.; под. ред. В.А. Микрюкова / Боб Райан. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 616 с.
62. Скиба Г. І., Пешков М. В. Впровадження сучасних інформаційно-управляючих технологій та ERP-систем у бухгалтерському обліку. МАУП. 2021.
63. Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Київ: КНЕУ, 2020. 392 с.
64. Томчук, В.В.; Калачик, А.В. ERP системи та їх місце в управлінському обліку. А. Kalachyk, V. Tomchuk. Фінанси, облік, банки, 2019
<https://doi.org/10.31558/2307-2296.2019.1.19>
65. ТОВ «Фірма «ПОСАД». Пошук.
URL: https://www.ukraine.com.ua/egrpou/21229267/?utm_source (дата звернення: 30.11.2025).

66. Фоміна О. В., Ромашко О. М., Семенова С. М. Професійна етика бухгалтерів: особливості та проблеми. Економіка та суспільство. 2022.
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2052/1982>
67. Шкроміда В. В., Шкроміда Н. Я., Гнатюк Т. М. Трансформація системи обліку і звітності в умовах цифровізації бізнесу. УДК 657:004 doi:
<https://doi.org/10.15330/apred.2.20.370-379>
68. Bedford N. M., Baladouni V. Communications theory approach to accountancy. The Accounting Review. 1962. Vol. 37(4). P. 650–659.
69. Dixon R., Smith D. Strategic Management Accounting. Omega. 1993. Vol. 21, No. 6. P. 605–618.
70. Hendriksen E. S. Accounting Theory. 3rd ed. Richard Irwin Inc., 1977. 589p
71. Higson A. Corporate Financial Reporting: Theory and Practice. SAGE, 2003. 228 p.
72. Lord B. Strategic Management Accounting: the Emperor's New Clothes Management Accounting Research. 1996. Vol. 7, No 3. P. 347–366
73. PERFECTUM <https://perfectum.ua/ua/functional/projects-tasks> (дата звернення 29.11.25)
74. Smith L.M. A fresh look at accounting ethics (or Dr. Smith goes to Washington) – Accounting Horizons, Marh. 2003 Vol.17 (1). P. 47-49.
75. Simmonds K. Strategic Management Accounting. Management Accounting. 1981. Vol. 59(4). P. 26–30.
76. Shank J. K., Govindarajan V. Strategic Cost Management: The New Tool for Competitive Advantage. Simon and Schuster, 1993. 271 p.
77. Gap-аналіз <https://uk.wikipedia.org/wiki/Gap-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7> (дата звернення 07.12.25)
78. KPI-аналіз https://uk.wikipedia.org/wiki/B2%D1%96_%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0% (дата звернення 07.12.25)